

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Premieverhoging en opzegging in de verplichte autoverzekering

«De verzekeringsovereenkomsten die bij het verstrijken van de overgangsregeling bij toegelaten verzekeringsmaatschappijen lopende zijn, kunnen worden ontbonden indien de verhoging van de premie 10 % te boven gaat.»

Zo luidt de in grammaticaal opzicht vrij eenvoudige tekst van artikel 24 van de wet van 1 juli 1956 op de verplichte autoverzekering. Is het niet verwonderlijk, dat zich achter het onschuldig uitzicht een bepaling verschuilt, die sedert de invoering van de verplichte verzekering wellicht het meest omstreden werd. Dit artikel ligt inderdaad aan de oorsprong van een onverkwikkelijke concurrentiestrijd tussen verzekeringsmaatschappijen en gaf aanleiding tot een onmatig groot aantal processen tussen verzekeraars en verzekerden. De auteurs geven met enige aarzeling hun mening te kennen ⁽¹⁾, de rechtspraak vormt een legkaart van nu eens simpele en laconieke, dan weer gecompliceerde of genuanceerde, maar in het algemeen onderling tegenstrijdige beslissingen. Onze bepaling stelt immers een probleem, en wel dat van haar toepassing op de onmiddellijke premieverhogingen. Wie artikel 24 onbevooroordeeld leest, kan zich daarover verbazen. De moeilijkheid ligt kennelijk niet in de tekst alleen. Het zijn de omstandigheden van feitelijke aard (de vrijwel algemeen doorgevoerde premieverhogingen), overwegingen van billijkheid (compensatie voor de zwaardere verplichtingen der verzekeraars) en van gezond verstand (de voorkoming van massale opzeggingen), die de discussie rond de ogenschijnlijk duidelijke wettekst deden ontstaan. Natuurlijk trachten zij die deze externe factoren als uitgangspunt nemen, steun te vinden in de voorgeschiedenis van de bepaling. In feite echter werpen de parlementaire stukken, waarin gewoonlijk ieder wel zijn gading vindt, slechts weinig licht op ons vraagstuk. Vandaar dan ook, dat anderen het houden bij een uitleg op grond van de letterlijke betekenis van artikel 24, d.z. diegenen die de bepaling niet van toepassing achten op de gezegde onmiddellijke premieverhogingen. Intussen treft men behalve de beide «extreme», onderling tegenstrijdige opvattingen er ook meer genuanceerde aan. Hetgeen het onderzoek van deze staalkaart van meningen zo moeilijk maakt is, dat men niet de minste zekerheid heeft omtrent de veronderstelde bedoeling van de wetgever, d.w.z. omtrent de praktische gang van zaken, die de wetgever voor ogen heeft gestaan.

Wij menen bij ons onderzoek niet als uitgangspunt te moeten nemen deze of gene dan wel verscheidene stellingen, maar de wettekst zelf. De tekst dus, die wij zullen trachten te ontleden naar de plaats die de bepaling inneemt in onze wet, naar het voorwerp en naar de voorwaarden, die voor de toepassing daarvan worden gesteld. De hiervoor genoemde aspecten van ons probleem zullen bij dat onderzoek worden betrokken. Zoals wij hopen aan te tonen, verbergt de onschuldig uitziende bepaling niet alleen het vraagstuk van haar toepassing, haar uitleg als men wil, maar ook een, o.i. belangrijk, probleem van haar toepasselijkheid in feite. Daaraan zal het slot van ons onderzoek zijn gewijd.

Inleidende opmerkingen.

Artikel 24 maakt een onderdeel uit van de overgangsbepalingen van de wet. Deze vinden haar reden van bestaan in een bijzondere door de wet geschapen toestand of in een eigen moeilijkheid, die aan de uitvoering daarvan is verbonden. Die omstandigheden zijn o.m. :

het bewijs van de verzekering (art. 23, lid 1 en eerste zin van lid 2);

het gelijktijdig bestaan van een analoge wetgeving, die bestemd is om te verdwijnen (art. 23, lid 2 i. f.);

het tragsgewijze in werking stellen van de wet (art. 26);

de tijdelijke regeling van een toepassingsmoeilijkheid, die het Belgisch Bureau betreft (art. 27).

Onder dat opzicht valt het aanstonds op, dat de artikelen 24 en 25 beide ten doel hebben een toestand te regelen die zich, in de gedachte van de wetgever, zal kunnen voordoen aan het einde van de in lid 1 van artikel 23 bedoelde overgangstermijn. Wij nemen daarbij aan, dat de woorden «overgangsregeling» (artikel 24) en «overgangperiode» (artikel 23) synoniem zijn.

Wat die overgangperiode inhoudt, staat niet met zoveel woorden in de wet. Men kan echter uit artikel 23, lid 1, gelezen in het raam van andere bepalingen, afleiden dat deze periode werd ingesteld om de Uitvoerende Overheid in de gelegenheid te stellen de voorwaarden vast te stellen voor de toelating (artikel 15) van de verzekeraars, t.w. verzekeringsmaatschappijen en bureau, voor de controle

(lid 1 van artikel 17) en het bewijs van de verzekering (artikel 17, lid 2). De «overgangsregeling» omvat derhalve het geheel van maatregelen, die noodzakelijk zijn om die verschillende voorwaarden uit te werken en voor te bereiden.

Het bestaan van de artikelen 24 en 25 wordt dus in de eerste plaats verklaard door de instelling van een overgangstermijn, die het mogelijk maakt (technisch samenhangende) kwesties van toelating, controle en bewijs van verzekering te regelen. Het betreft hier evenwel slechts een uitwendige, louter «formele» rechtvaardiging van beide teksten. Waarom heeft de wetgever het lot van de beoogde contracten gekoppeld aan de vraag, of de betrokken verzekeringsmaatschappij aan het einde van de overgangsregeling al of niet de toelating zal hebben verkregen? Zoals wij zullen zien kan alleen voor artikel 25 een bevredigend antwoord op deze vraag worden gegeven. Doch één gevolgtrekking kan toch al worden gemaakt: het is nuttig, gegeven de onderlinge analogie, de beide bepalingen met elkaar te vergelijken.

§ 1 *Het voorwerp van artikel 24*

Artikel 24 heeft zijn voorwerp gemeen met artikel 25, in beide gevallen de ontbinding van een verzekeringsovereenkomst. De onderling verschillende modaliteiten van deze verbreking brengen ons tot het onderzoek van de eigen kenmerken daarvan.

Het gaat vooreerst om een nieuwe oorzaak van ontbinding. Valt dit wat artikel 25 betreft niet te betwijfelen, anders is het voor artikel 24, dat in ontwerp (artikel 22) luidde: «Bij het verstrijken van de overgangsregeling, kunnen de lopende verzekeringsovereenkomsten, bij toegelaten verzekeringsmaatschappijen, *enkel* worden ontbonden indien de verhoging van de premie 10 t.h. te boven gaat». Deze grammaticaal gebrekkige tekst vertoont bovendien het bezwaar de mogelijkheden tot verbreking te beperken, terwijl het volgens de opmerking van de Raad van State blijkbaar de bedoeling is juist een nieuwe oorzaak van ontbinding te scheppen (2). Nu kan men de redactiewijziging minder geslaagd vinden en menen, dat ook de nieuwe tekst zoals de vroegere moet worden gelezen en begrepen (3), in wezen is er o.i. niets veranderd. Artikel 24 voegt een nieuwe oorzaak van verbreking aan de bestaande toe, maar de voorwaarden beperken tevens de laatste. De wetgever heeft eenvoudig aan een bepaalde situatie de mogelijkheid verbonden van de ontbinding van de verzekeringsovereenkomst, wat daarin ook door partijen omtrent die toestand mocht zijn afgesproken (4).

Het tweede kenmerk van de door artikel 24 voorziene verbreking, een bevoegdheid, staat tegenover dat van artikel 25, dat een ontbinding van rechtswege inhoudt. De bedoeling van deze laatste bepaling is duidelijk uitgedrukt. De ontbinding van de overeenkomst voltrekt zich, onder de gestelde voorwaarden, zonder formaliteiten of termijn, automatisch en door het enkele feit, dat de betrokken verzekeringsmaatschappij op het bedoelde tijdstip de toelating niet heeft verkregen. Geheel anders is dit voor artikel 24. De woorden «kunnen worden ontbonden» wijzen erop, dat het niet slechts gaat om een eventualiteit, maar ook en juist om een mogelijkheid, een bevoegdheid. De contractpartij die over deze mogelijkheid beschikt, is derhalve vrij zich ervan te bedienen en hij mag, in beginsel, daar ook aan verzaken. Hij heeft een recht, dat voor de wederpartij de verplichting meebrengt het te eerbiedigen. Dat nieuwe, door de wet geschapen, recht verbindt zich als zodanig met het eerste

kenmerk, dat wij hiervoor hebben aangegeven. Hiermee wordt bedoeld, dat de wetgever de uit deze bevoegdheid voortvloeiende rechten en verplichtingen door het stellen van zijn voorwaarden heeft afgebakend. Zoals wij namelijk zullen zien, moet aan die bevoegdheid geen absolute betekenis worden gegeven.

Er is immers ook het dwingend karakter van de wettekst, welk het derde kenmerk vormt van de ontbinding. Te dien aanzien bepaalt artikel 21: «Van een bepaling van deze wet kan slechts bij afzonderlijke overeenkomsten worden afgeweken, indien de bevoegdheid daartoe uit de bepaling zelve blijkt». Nu heeft men o.i. de draagwijdte van dit artikel soms overdreven. De strekking ervan wordt immers verzwakt, eensdeels door de handhaving van het beginsel van de contractuele vrijheid, en anderdeels omdat wij te maken hebben met een strafwet, die ook van het gemeen recht afwijkende bepalingen heeft, zodat een beperkende uitleg zich opdringt. Tenslotte, omdat de draagwijdte van een bepaling van openbare orde beperkt is tot de belangen die de wetgever heeft willen beschermen, is er geen schending meer van de openbare orde bij de inbreuk op punten, die de in bescherming genomen bepalingen niet raken (5). Zo kunnen bijvoorbeeld partijen de driejarige verjarings-termijn inzake verzekeringen (artikel 32 van de wet van 11 juni 1874), die toch van openbare orde is, verkorten.

Wanneer wij de vermelde beginselen op ons ontwerp toepassen, stellen wij allereerst vast, dat de in artikel 25 voorziene ontbinding van rechtswege van openbare orde is, en wel in deze zin, dat men niet alleen daarvan niet mag afwijken in bijzondere overeenkomsten, doch ook dat de rechter haar ambtshalve zal behoren vast te stellen. De bedoeling van de wetgever is immers geweest: primo, de verzekerde te ontslaan van zijn contractuele verplichtingen tegenover een niet toegelaten verzekeraar en hem in staat te stellen, indien hij zijn motorrijtuig in het verkeer houdt, dat te laten dekken door een toegelaten maatschappij; secundo, de verzekeringsmaatschappijen die de toelating niet hebben verkregen, te verhinderen in de toekomst de gereguleerde branche te voeren. Zo al de eerste bedoeling de bescherming van private belangen van de verzekerde op het oog heeft (materie die de contractpartijen aangaat, zodat deze laatsten desnoods op het bepaalde tijdstip anders zouden kunnen overeenkomen), daar is het in de tweede plaats beschermende belang onttrokken aan de sfeer van de contractuele vrijheid, zodat partijen dit niet door afwijkende afspraken zullen mogen aantasten.

Wat artikel 24 aangaat, vallen zijn bepalingen onbetwistbaar onder artikel 21: deze zijn dwingend en dringen zich dus aan partijen op. Er kan echter twijfel rijzen ten aanzien van de strekking van dit dwingend karakter. Van openbare orde, in de eigenlijke zin van het woord, kan geen sprake zijn, omdat slechts de particuliere belangen van partijen op het spel staan. In dat opzicht kan artikel 24 in verband worden gebracht met artikel 31 van de wet op de verzekeringen, dat eveneens het beginsel van het evenwicht in de wederzijdse prestaties der contractanten als grondslag heeft. Laat ons echter een concrete vraag stellen: is het mogelijk van het recht van verbreking af te zien, en zo ja, in hoeverre?

Het antwoord op het eerste deel van de vraag kan bevestigend zijn. Wij hebben immers reeds gezien, dat de in artikel 24 beoogde ontbinding geen verplichting vormt maar een bevoegdheid. Wel dient te worden opgemerkt, dat deze bevoegdheid eerst bestaat en het nieuwe recht ontstaat op het door de wet

bepaalde tijdstip. Welnu, al mag een partij in principe afstand doen van een toekomstig recht, dat zij tegenover de contractpartner zou bezitten, toch moet rekening worden gehouden met de bedoelingen van de wetgever wanneer het, zoals in ons geval, gaat om een nieuw recht, dat aan een reeds bestaande overeenkomst wordt verbonden. Te dien aanzien werd reeds onderstreept, dat de uitoefening van dat recht, dat een nieuwe oorzaak van verbreking meebrengt, niet door vroegere afspraken mag worden belemmerd. Dit geldt o.i. ook voor na de invoering der wet gemaakte partij-overeenkomsten, of de verzaking stilzwijgend dan wel uitdrukkelijk is. Het oogmerk van de wetgever, t.w. het secheppen van de mogelijkheid zich te ontdoen van een contract, dat wegens buitensporige premieverhogingen een te zware last is geworden, zou namelijk worden omzeild, indien de belanghebbende partij er afstand van zou kunnen doen op een ogenblik, waarop het hem nog niet mogelijk is de gevolgen van zijn afstand te overwegen (6).

Toch zou men de voorkeur kunnen geven aan een andere oplossing, die steunt op het behoud van de contractuele vrijheid. In die zin, dat het niet aan gaat op een zo extensieve wijze een bepaling te interpreteren, die gelijk artikel 24, afwijkt van het gemeen recht. Al erkent men in deze stelling, dat voorbestaande overeenkomsten de verbreking niet kunnen verhinderen (want zo niet, dan zou elke praktische strekking aan dat nieuwe recht worden ontnomen), daar richt de tekst toch niet met zoveel woorden tot partijen het verbod om ervan af te zien door afspraken, die na de invoering van de wet zijn gemaakt. Tevergeefs zou men tegen die redenering opwerpen, dat de bevoegdheid om af te wijken evenmin uit de bepaling blijkt (vgl. artikel 21 i. f.). Wat de beide stellingen scheidt, is immers de min of meer grote kracht van de dwingende tussenkomst van de wetgever, en niet de min of meer grote mate van de bevoegdheid ervan af te wijken.

Voegen wij hieraan toe, dat uit de ratio van onze bepaling blijkt, dat het recht van verbreking slechts aan de verzekeringsnemer toekomt. Dit volgt nog uit de beperkende uitleg, die moet worden gegeven aan een van het gemeen recht afwijkende tekst, zodat de verzekeringsmaatschappij zich niet van deze bevoegdheid zou kunnen bedienen, bijvoorbeeld om zich van een ongewenste cliënt te ontdoen. De tekst zou aan duidelijkheid hebben gewonnen, indien de wetgever die bedoeling ook zou hebben uitgedrukt.

Het besluit, dat wij kunnen trekken is, dat artikel 24 ten doel heeft een nieuwe oorzaak van verbreking van de verzekeringsovereenkomst, en wel alleen ten gunste van de verzekerde, te scheppen; dat de uitoefening van dat nieuwe recht facultatief is in deze zin, dat zijn titularis eraan mag verzaken van het ogenblik af dat het uitvoerbaar wordt; dat het evenwel op zijn minst twijfelachtig is, of hij er vóór dat tijdstip afstand mag van doen; dat het niettemin zeker is, dat van artikel 24 niet mag worden afgeveken door overeenkomsten van vóór de invoering der wet.

§ 2 De voorwaarden voor de toepassing van artikel 24

Wij vatten in deze paragraaf het onderzoek aan van het meest omstreden aspect van de interpretatie onzer bepaling. De toepassingsvoorwaarden zijn drieërlei:

ten eerste, de categorie van contracten die vatbaar zijn voor verbreking;

ten tweede, het ogenblik waarop de ontbinding kan worden gevraagd;

ten derde, de verhoging van de premie met meer dan 10 pct.

A) Categorie van contracten die zullen mogen worden verbroken

Nodig is een verzekeringsovereenkomst die lopende is. De eerste vraag die ons in de gedachten komt is, of de uitdrukking «lopende» van toepassing is op geschorste polissen. De schorsing is de akte, die bewerkt dat het contract tijdelijk ophoudt uitwerking te hebben, hetzij dat partijen daartoe zijn overeengekomen, dan wel dat zulks het effect is van een in de overeenkomst voorziene omstandigheid, of nog dat die toestand voortspuit uit een wettelijke bepaling. (7) Zo gezien schijnt het wel, dat een geschorste polis niet «lopende» is. Voegen wij eraan toe, dat in het woordgebruik van de verzekeraars de term «schorsing» toestanden dekt, die uit juridisch oogpunt verschillend zijn. Aldus bijvoorbeeld, de schorsingen wegens het niet gebruiken van het verzekerde voertuig, de schorsingen wegens niet betaling van de premie of wegens andere in de polis voorziene omstandigheden, alsmede die welke een «korte termijn»-verzekering betreffen, wanneer het risico slechts gedurende bepaalde perioden van het jaar wordt gedekt.

Het onderscheid prikkelt ons te meer, omdat artikel 25 spreekt over verzekeringsovereenkomsten «die zijn gesloten», welke uitdrukking zowel de lopende contracten in de enke zin van het woord omvat, als die welke geschorst zijn. Daar het karakter van die bepaling, die van openbare orde is, staat tegenover de zuiver facultatieve verbreking van artikel 24, zou men geneigd zijn aan te nemen, dat het verschil van terminologie in beide artikelen «gewild» is. Anderzijds kan de kwestie de verzekerden niet onverschillig laten. Het blijkt weinig billijk, dat zij wier polis bij het verstrijken van de overgangstermijn geschorst is, niet van de door de wetgever verleende gunst zouden kunnen genieten. Daarentegen is het zeker, dat de billijkheid een duidelijke wettekst niet kan opzietten.

Wij mogen de volgende oplossing aan de hand doen die, menen wij, met al die overwegingen rekening houdt. De wetgever heeft, naar men mag aannemen, door een nieuwe oorzaak van verbreking in het leven te roepen, alle verzekerden op gelijke wijze willen behandelen wier contracten aan de door hem voorziene voorwaarden beantwoorden. Welnu, daar de uitdrukking «lopende verzekeringsovereenkomsten» in onze wet geen aantoonbare specifieke juridische betekenis heeft, mag men haar uitstrekken tot de overeenkomsten, die aan het einde van de overgangsregeling tijdelijk geen uitwerking hebben. Daarentegen wordt deze toepassingsvoorwaarde niet vervuld door een vernietigbaar contract of een «geschorste» overeenkomst in de oneigenlijke betekenis. In het eerste geval past de ontbinding niet bij de vernietigbaarheid, in het andere bestaat er geen verzekeringsovereenkomst meer, bijvoorbeeld omdat men in de schorsing een verbreking mag zien verbonden met een eenzijdige belofte tot contracteren. (8)

Het tweede vereiste is de toelating van de verzekeringsmaatschappij, waarbij de polis lopende is. Deze voorwaarde is te combineren met die van artikel 25. Zodra de verzekeringsovereenkomst niet onder de categorie van artikel 24 valt, wordt zij van rechtswege ontbonden. Stippen wij hierbij aan, dat de aanwezigheid van deze voorwaarde niet slechts op dat tijdstip wordt «vastgesteld», maar ook en vooral dat de voorwaarde eerst op dat ogenblik «verwerkelijk» wordt. Hierop

wordt teruggekomen, wanneer wij spreken over het tijdstip van de verbreking. ⁽⁹⁾

B) Het ogenblik waarop de ontbinding kan worden gevraagd

Herinneren wij er vooreerst aan, dat o.i. « overgangsregeling » (artikel 24) en « overgangstermijn » (artikel 25) synoniem zijn.

De aandacht valt vervolgens op de plaats ingenomen door die uitdrukkingen, tengevolge waarvan de beide teksten in grammaticaal opzicht niet parallel lopen. Dit verschil in grammaticale betekenis wordt nog eens onderstreept door de tegenstelling tussen verzekeringsovereenkomsten « die bij het verstrijken... lopende zijn » en « die vóór het in werking treden van deze wet zijn gesloten ». Beantwoordt het waargenomen onderscheid aan een werkelijk verschil in de uitleg dezer bepalingen ?

Laat ons als uitgangspunt nemen het doel van de instelling van een overgangstermijn. Daàr zullen wij de term terugvinden, die ontbreekt in het onvolledig syllogisme van elk van beide artikelen. Wij hebben immers reeds uit de tekst van lid 1 van artikel 23 afgeleid, dat een overgangstermijn is ingesteld met het oog op de uitwerking door de Uitvoerende Overheid van een ganse reeks reglementen voor de toelating en de controle, alsook dat de overgangsregeling wordt gevormd door het geheel der bepalingen, die tijdelijk de leemte moeten vullen geschapen door het niet bestaan van die reglementeringen.

Bij het verstrijken van de overgangstermijn zullen er dus, per definitie, slechts twee categorieën van verzekeringsmaatschappijen zijn: die welke zijn toegelaten en die welke de toelating niet hebben verkregen. Bijgevolg zullen er ook op dat ogenblik slechts twee soorten contracten zijn naargelang de categorie van verzekeringsmaatschappij. ⁽¹⁰⁾ Welnu, de wetgever heeft wegens het eerder aangeduide motief (§ 1) de ontbinding van rechtswege gelast van die welke gesloten zijn bij niet toegelaten verzekeringsondernemingen. De tot de andere groep behorende polissen kunnen dan onder bepaalde voorwaarden vrij worden verbroken. Waaruit volgt, dat het verstrijken van de overgangstermijn zal samen vallen met het ogenblik, waarop de ontbinding van rechtswege plaats vindt (artikel 25) en ook het recht van verbreking ontstaat (artikel 24).

Langs deze redenering om kunnen wij beide artikelen aanvullen met het element, dat aan elk afzonderlijk ontbreekt. Dat is voor artikel 24 het ogenblik, waarop het recht van ontbinding ontstaat, en voor artikel 25 het tijdstip, waarop de afwezigheid van de toelating moet worden vastgesteld om oorzaak te zijn van de verbreking van rechtswege, welke twee momenten samenvallen met het verstrijken van de overgangsregeling. Onze interpretatie steunt niet op een blote veronderstelling nopens de bedoeling van de wetgever, maar is terug te voeren tot een preciese wettetekst, die van artikel 23. Met moet evenwel erkennen, dat de beide bepalingen waarop zij van toepassing is, op dat punt onvolledig zijn.

Rest nog de verbrekingsmodaliteiten te bepalen. Deze zijn voor artikel 25 reeds aangegeven: de ontbinding van rechtswege vindt plaats zonder termijn of formaliteiten.

Hetzelfde geldt voor artikel 24, met dit verschil echter dat het noodzakelijk is, dat de verzekerde op duidelijke wijze zijn bedoeling laat blijken gebruik te maken van de bevoegdheid tot ontbinding, en wel op een ogenblik waarop hij dat nog kan doen. Dat ogenblik valt normaal gesproken op de vervaldag van de premie, waarvan de betaling hem het recht op

verbreking zou ontnemen. In het algemeen kan men aannemen, dat een handeling die de uitvoering impliceert van een contract dat verbreekbaar is geworden, ipso facto een stilzwijgende afstand van het recht op verbreking vormt. Aldus bijvoorbeeld, behalve de betaling van een premie, het aangeven van een schadegeval, het verzoek tot schorsing of opstelling van een aanhangsel van wijziging van het contract.

In dat opzicht mag men niet verwarren het ogenblik, waarop het recht op verbreking ontstaat (het einde van de overgangstermijn), en dat waarop dat recht nog mag worden uitgevoerd. Het eenvoudig stilzitten van de verzekerde zou, overeenkomstig de algemene rechtsbeginselen, geen verzaking aan zijn recht kunnen vormen. Slechts wanneer het stilzwijgen gecaracteriseerd is, bijvoorbeeld op het tijdstip van een premiebetaling zonder voorbehoud, mag er dat gevolg aan worden toegekend.

Stippen wij aan, dat de Uitvoerende Overheid hier de wet niet mag aanvullen en eventuele termijnen of formaliteiten vaststellen, die in acht zouden moeten genomen worden bij het gebruikmaken van de bevoegdheid tot ontbinding van de overeenkomst.

Tenslotte kan men zich afvragen, gezien het mogelijk is dat verzekerde onmiddellijke verbreking vraagt en er een deel van de reeds betaalde premie nog niet is opgeslorpt, of lid 2 van artikel 25 hierop van toepassing zal zijn. Al is dat naar rechte twijfelachtig, het is toch niet onredelijk te verwachten, dat de maatschappijen die bepaling naar analogie in feite zullen toepassen. Het gaat immers wel niet om een uitgemaakt beginsel (de deelbaarheid van de premie), maar klaarblijkelijk om een vergetelheid van de wetgever, die de bepaling niet tot artikel 24 heeft uitgebreid.

C) De verhoging van de premie met meer dan 10 pct.

Deze toepassingsvoorwaarde is met die van het tijdstip van verbreking veruit het meest omstreden en beide voorwaarden vullen elkaar dan ook in dat opzicht aan. Erkennen wij dat er aanleiding is tot discussie, maar zeggen wij ook dat die discussie vaak vertroebeld is geworden door een meer gepassioneerd dan juridisch debat rond de teksten. In feite hebben nagenoeg alle verzekeringsmaatschappijen bij de invoering van de wet of kort daarna hun premies verhoogd. En daarmee zitten wij midden in de kwesties die aanstonds rezen. Mochten de verzekeringnemers hun polis opzeggen, indien de verhoging meer dan 10 pct. bedroeg; mochten de verzekeraars een verhoging van minder dan 10 pct. opleggen ? Waren in die gevallen de polisbepalingen van toepassing ? Moest een onderscheid worden gemaakt volgens de basis van berekening van de nieuwe premie, wanneer de verzekerde tevoren genoot van bepaalde kortingen die men gemeend heeft te moeten afschaffen enz. ? ⁽¹¹⁾

Laat ons het onderzoek van dit op het eerste gezicht complexe vraagstuk aanvatten daàr waar, naar onze mening, de knoop ligt. De bedoeling van de wetgever is ontegenzeggelijk geweest, zoals wij reeds zagen, een nieuwe oorzaak van ontbinding te scheppen, welke in zijn ogen gerechtvaardigd wordt door een disproportionaliteit in de wederzijdse lasten van de contractprijzen. Maar, wanneer men te doen heeft met een wetsartikel, hoe weinig nauwkeurig ook, mag men toch niet de rechtvaardiging in de plaats van de tekst stellen door deze laatste te laten zeggen, wat daarin niet is uitgedrukt. Een door de billijkheid ingegeven oplossing mag niet in de plaats komen van een wettetekst, die

een tegenovergestelde oplossing geeft. Het is te meer noodzakelijk dat principe voorop te zetten, nu wij staan tegenover een artikel, dat afwijkt van het gemeen recht en dus beperkend moet worden uitgelegd.

Wat ons beslist hindert is het feit, dat de wetgever naar men mag veronderstellen de verhoging van de premie tot op zekere hoogte redelijk heeft geacht om de nieuwe wettelijke verplichtingen van de verzekeraar te compenseren; dat verder diezelfde wetgever heeft moeten weten, dat die lasten reeds bij de invoering van de wet zwaar op de maatschappijen zouden drukken. En dat bezwaar zal groter zijn naar mate de overgangstermijn langer duurt. Ten aanzien van dit punt tasten wij, zoals reeds vermeld, geheel in het duister en kan men met sommige rechtspraak (12) zich slechts wagen aan zekere veronderstellingen omtrent de praktische gang van zaken, die de wetgever op het oog heeft gehad. Maar het gaat niet op de voorkeur te geven aan een oplossing, die geen steun vindt in de wettekst.

Het is eerst bij het verstrijken van de overgangstermijn, dat de vervulling van de onderhavige toepassingsvoorwaarde wordt vastgesteld en dat deze verwezenlijkt kan worden. Men geve zich er rekenschap van, dat dit twee verschillende kwesties betreft.

Ten eerste, kan men onmogelijk vóór het einde van de overgangsperiode de vraag beoordelen of een contract, waarvan de premie met meer dan 10 pct. is verhoogd, al of niet kan worden opgezegd op grond van artikel 24, hetzij onmiddellijk, hetzij in de toekomst. De reden daarvan is, zoals reeds aangetoond, dat dat nieuwe recht eerst bij het verstrijken van de overgangsregeling voor uitvoering vatbaar is. Herinneren wij ons, dat die oplossing niet met zoveel woorden in artikel 24 is neergelegd, maar dat zij wordt afgeleid uit de combinering van die bepaling met lid 1 van artikel 23, waar de instelling van een overgangstermijn is voorzien.

Ten tweede, behandelt artikel 24 niet de premieverhogingen die eventueel in de loop van de overgangsregeling voorkomen, maar alleen die verhoging, welke bij de afloop van die regeling zou zijn verwezenlijkt. Dat punt is evenmin uitdrukkelijk door onze bepaling geregeld. Men vraagt zich echter af, hoe het anders zou kunnen zijn. Indien immers dat nieuwe recht op verbreking, dat slechts bij het verstrijken van de overgangsregeling voor uitvoering vatbaar zal zijn, zijn verrechtvaardiging vindt in een vermeerdering van de premie die door de wetgever excessief wordt geacht, dan zal dat motief wel op dat ogenblik moeten bestaan, en slechts op dat tijdstip. (12a)

Uit het voorgaande volgt, dat de verhogingen tijdens de overgangsperiode op zichzelf onttrokken zijn aan de toepassing van artikel 24, en wel in twee verschillende opzichten. Ten eerste, in zoverre aan die bepaling geen argument kan worden ontleend voor de beoordeling van het recht van opzegging indien de verhoging 10 pct. overschrijdt, en, ten tweede, voor wat betreft de afstand van de bevoegdheid tot verbreking door artikel 24 verleend indien de verzekeringnemer zonder voorbehoud zou aanvaarden een premie te betalen die met meer dan 10 pct. is verhoogd.

Daar al deze kwesties buiten de toepasselijkheid van artikel 24 behoren te worden beoordeeld, blijven zij dus gedurende de overgangsregeling onderworpen aan de regels van het gemeen recht alsmede aan de bepalingen van de bestaande contracten.

Men kan derhalve uit onze bepaling niet afleiden, dat de premieverhoging aan de verzekerde mag worden opgelegd, indien zij het wettelijk maximum niet te boven gaat; evenmin, dat om alle verzekerden op voet

van gelijkheid te stellen de onmiddellijke opzegging moet worden toegestaan. (13) Gelijk het o.i. ook onjuist is te beweren, dat artikel 24 een beroep op de polisbepalingen die een verbreking voorzien uitsluit, indien de premie-opleg lager is dan 10 pct. Ook is de stelling van een andere orde onjuist, volgens welke de verzekerde zijn contract mag opzeggen, of de verhoging al of niet het plafond van artikel 24 bereikt. Want, ook al wordt door dat artikel niet een opleg van minder dan 10 pct. gedurende de overgangstermijn « toegestaan », de tekst « verbiedt » evenmin de premie te verhogen, om de eenvoudige reden dat die kwesties behoren te worden opgelost door de toepassing van de partij-overeenkomsten alsmede door de gewone regels van het gemeen recht. (14) Men kan daarentegen ermee akkoord gaan dat, indien de verzekerde zijn polis opzegt, bijvoorbeeld in toepassing van de bepalingen daarvan, de in artikel 24 aangegeven weg niet meer voor hem openstaat. Daar ligt echter geen moeilijkheid, omdat er in dat geval geen contract meer is dat opzegbaar is aan het einde van de overgangstermijn.

Herinneren wij er nog aan, dat de verzekeringnemer bij een premieverhoging die het maximum niet bereikt op het door artikel 24 bepaalde tijdstip, geen beroep zal mogen doen op de bijzondere overeenkomsten, die hem zouden toestaan zijn polis toch op te zeggen. De wetgever heeft immers zijn voorwaarden gesteld voor de uitoefening van dat nieuwe recht van ontbinding, waardoor voor partijen een beletsel bestaat daarvan af te wijken, indien zij zelf reeds in de door hem voorziene toestand zouden hebben voorzien. Het contract waarvan de premie met minder dan 10 pct. zou zijn verhoogd vóór het einde van de overgangstermijn, kan onder voorwaarden opzegbaar zijn, doch op het ogenblik zelf zal het dat niet meer zijn. Dit is volkomen logisch en billijk, daar de verzekerde op het tijdstip zelf van de vermeerdering van zijn premie gebruik kan maken van zijn eventueel recht van opzegging en de gevolgen kan afmeten van de verzaking aan dat recht, terwijl bij weigering van de toelating zijn polis toch van rechtswege zou worden ontbonden.

Indien anderzijds de premie gedurende de overgangsregeling met meer dan 10 pct. wordt verhoogd en de verzekerde geen gebruik maakt van een eventueel recht om onmiddellijk op te zeggen, behoudt hij niettemin de bevoegdheid aan het einde van die periode op te zeggen op voorwaarde, dat zijn contract op dat ogenblik in de door artikel 24 beoogde categorie valt. Wij hebben reeds aangegeven, dat deze laatste oplossing past bij de dwingende wens van de wetgever om aan alle verzekerden, zonder onderscheid, de mogelijkheid te laten zich te ontdoen van een contract dat voor hen een te zware last is geworden, onder voorbehoud echter dat, uitgaande van het beginsel van de contractuele vrijheid, een andere stelling die het houdt bij de mogelijkheid tevoren van dat recht afstand te doen eveneens te verdedigen is.

Samenvattend komt het ons zeker voor, dat de kwesties die zijn gerezen naar aanleiding van een premieverhoging sedert de invoering van de wet, buiten artikel 24 om worden beoordeeld. Niettemin rijst een ernstige twijfel op een ander gebied, wanneer men de toepasselijkheid daarvan in feite bij het verstrijken van de overgangstermijn onderzoekt. Dit zal in de volgende paragraaf worden gedaan. Voorlopig kunnen wij de volgende besluiten trekken:

Het recht van opzegging is toepasselijk op contracten die bij toegelaten verzekeringsmaatschappijen zijn gesloten, hetzij dat deze contracten lopende zijn in de strikte betekenis van het woord, dan wel geschorst in

de eigenlijke zin van het woord. Ook al ligt de rechtvaardiging van dat recht in een opleg van meer dan 10 pct., de vervulling van de voor de toepassing van artikel 24 gestelde voorwaarden wordt eerst beoordeeld, en de uitoefening van de bevoegdheid van opzegging staat eerst open bij het einde van de overgangstermijn. Vóór dat tijdstip liggen de verhogingen van sedert de invoering van de wet buiten de toepassingsfeer van artikel 24 en blijven die dus onderworpen aan de gewone regels van het gemeen recht alsook aan de contractuele afspraken der partijen.

§ 3 De toepasselijkheid van artikel 24 in feite

Wij hebben in het voorafgaande (§ 2 onder B) een toespelings gemaakt op de omstandigheid, dat er bij het verstrijken van de overgangstermijn slechts twee groepen contracten zullen zijn, t.w. die welke van rechtswege zullen worden ontbonden (art. 25) en die welke zullen voorzien zijn van een mogelijkheid tot opzegging die onder bepaalde voorwaarden kan worden gevraagd (artikel 24). Wanneer men echter de beginselen beschouwt die ten grondslag liggen aan onze wet en zich ook bevinden voor een deel in de meer in het bijzonder door ons onderzochte bepalingen, rijst een ernstige twijfel, of dit gegeven de welbekende feitelijke omstandigheden wel zo is. Wij geven onze stelling weer in de vorm van een syllogisme :

- A) Voor de toepasselijkheid van artikel 24 is vereist, dat dezelfde polis liep bij het begin van de overgangsregeling, zowel als bij het verstrijken daarvan : voorwaarde van toepasselijkheid naar rechte.
- B) In werkelijkheid mag men aannemen, dat geen enkele zelfde polis is blijven doorlopen sedert de invoering van de wet tot aan het einde van de overgangstermijn : voorwaarde van toepasselijkheid in feite.
- C) Bijgevolg ken men besluiten tot de niet-toepasselijkheid in feite van artikel 24.

Laat ons de juistheid van elk van beide premissen nagaan.

A) De voorwaarde van toepasselijkheid van artikel 24 naar rechte

De premie-opleg van meer dan 10 pct. vormt één van de toepassingsvoorwaarden, welke zal moeten worden nagegaan, zoals wij zagen, bij het verstrijken van de overgangstermijn. Dit brengt o.a. een vergelijking mee van twee premies om aldus de verhogingsvoet te kunnen bepalen. Gezien één van die premies die is, welke wordt toegepast op het eventueel opzegbaar contract, zoals reeds is aangetoond, blijft over te bepalen met welke andere premie deze behoort te worden vergeleken.

Het gaat uiteraard om een premie, die tevoren werd betaald. Die werd betaald « op welk ogenblik » ? Dat ogenblik moet zonder twijfel liggen in de periode begrepen tussen twee tijdstippen, die zijn respectievelijk de dag vóór de invoering van de wet en de dag vóór die, waarop de overgangstermijn verstrijkt. Dat ogenblik wordt vastgesteld in functie van het contract, waarvoor de premie toen werd betaald. Dat wil zeggen, dat niet om het even welk contract in aanmerking komt om de premie daarvan te vergelijken met die welke wordt betaald krachtens de verzekeringsovereenkomst die lopende is bij het verstrijken van de overgangsregeling. Het moet bijvoorbeeld dezelfde maatschappij zijn, die de verzekeraar van die beide polissen was. Maar moet het ook noodzakelijk hetzelfde contract zijn, waarvan de premies, vergeleken op de twee

tijdstippen, een verschillende voet bezitten ? Het antwoord daarop wordt gevonden bij het nagaan van de rechtvaardiging van het nieuwe recht van verbreking.

Wanneer, onder de door artikel 24 voorziene voorwaarden, de opslag van de premie een zeker plafond overschrijdt, wordt de polis opzegbaar. Waarom ? Omdat de verhogingsvoet excessief wordt geacht en de verzekerde het recht heeft die niet te aanvaarden en hij zijn polis op die basis niet behoeft voort te zetten. Hoewel de schatting door de wetgever van een aanvaardbare of excessieve voet willekeurig is, is deze echter op juridisch vlak onttrokken aan elke critiek. Voegen wij eraan toe, dat in tegenovergestelde richting een opleg beneden het plafond, onder dezelfde voorwaarden vastgesteld, niet meer als onaanvaardbaar wordt beschouwd en evenmin meer, uit dien hoofde, een oorzaak van ontbinding van het contract kan zijn. (15)

De wetgever heeft dus rekening gehouden met de mogelijkheid, dat de premies worden verhoogd. Waarom ? Omdat hij zich rekenschap heeft gegeven van de noodzakelijkheid, die er op technisch plan zou bestaan voor de verzekeringsmaatschappijen in een hogere premie het tegenwicht te vinden van de nieuwe lasten, die de wet hun zou opleggen. Dat tegenwicht wordt uitgedrukt door de verhoging van de premievoet en het wettelijk plafond van 10 pct. vormt in de ogen van de wetgever het maximum aan aanvaardbaar tegenwicht.

Die nieuwe lasten zijn van verschillende aard (16) : zuiver financieel (de kosten van het toezicht, § 2 van artikel 15, en, in mindere mate, de « onzichtbare » kosten die voortvloeien uit § 1 van hetzelfde artikel en die van beheer en administratie volgens uit artikelen 13 en 17), of buiten-contractueel (artikelen 5, 6, 10 en 11 lid 1). Weliswaar staat lid 2 van artikel 11 de verzekeraar toe zich een recht van verhaal voor te behouden, doch heel vaak zal dat verhaal vruchteloos blijven nu de wet het risico van de insolventie van de verzekerde op zijn rug heeft gelegd. Tenslotte is het niet duidelijk of de verzekeringsmaatschappij een of ander tegenwicht vindt bij tussenkomst krachtens artikel 13, dat ook een buiten-contractuele last schept. In elk geval zal een zelfs geslaagd verhaal in de meeste gevallen zuiver « verloren » uitgaven meebrengen. Zijn dat de enige nieuwe lasten, die de wetgever op het oog heeft gehad ? En de aanvullende verplichtingen dan van de in artikel 3 van onze wet beoogde verzekering ? (17)

Die verplichtingen vloeien niet rechtstreeks voort uit de wet. Men dient te onderscheiden, enerzijds het wettelijk aspect, en anderzijds de contractuele aard en oorsprong daarvan. Het wettelijk aspect komt tot uitdrukking in de *extrinsieke* noodzaak, die er in voorkomend geval voor de partijen zou bestaan er rekening mede te houden indien, van de ene kant, de verzekeringnemer zich zou willen schikken naar het voorschrift van artikel 2 § 1 en, van de andere kant, de verzekeringsmaatschappij zich zou willen behoeden voor de verrassingen van artikel 21. De contractuele aard en oorsprong spruiten voort uit de omstandigheid, dat het de juridisch vrije wil der partijen is die bepalend is voor het ontstaan van die verplichtingen. Het is de door de contractpartijen vrij gegeven toestemming, die er de *intrinsieke* oorzaak van is.

De partijen die, onder bepaalde omstandigheden, zich naar de schikkingen van de wet zullen moeten gedragen, mogen er ook voor de vestiging hunner contractuele verhoudingen geen rekening mee houden. Deze tegenspraak, die slechts schijn is, is de uitdrukking of liever de toepassing van de dualiteit van principes,

welke wij reeds in de loop van deze uiteenzetting (§ 1) hebben ontmoet: enerzijds, het dwingend karakter van de wet en anderzijds, het handhaven van de contractuele vrijheid. Stippen wij terloops een ander gevolg aan, t.w. het feit dat de polissen van vóór de invoering van de wet niet automatisch aan haar bepalingen worden aangepast. Tenslotte, en dit heeft zijn belang voor ons onderwerp, kunnen deze beginselen worden toegepast op alle andere overeenkomsten dan die meer in het bijzonder artikel 3 betreffen: de vaststelling van een premie, die slechts op het terrein van de contract-vrijheid ligt, wordt niet beroerd door artikel 24. (18)

Wij kunnen thans reeds de twee volgende besluiten trekken: ten eerste, de rechtvaardiging van de bevoegdheid tot verbreking is uitsluitend gelegen in de hiervoor aangeduide buiten-contractuele lasten, en ten tweede, die buiten-contractuele lasten vormen de enige rechtvaardiging van dat recht van verbreking.

Het eerste besluit brengt ons tot het antwoord op de vraag met welke andere premie moet worden vergeleken die, welke betaald wordt bij het verstrijken van de overgangstermijn. Het is de premie betreffende het contract, dat lopende was onmiddellijk voordat de nieuwe lasten door de verzekeringsmaatschappijen moesten worden aanvaard, dat wil zeggen, normaal gesproken daags vóór de invoering van de wet. Het tweede besluit geeft ons de oplossing voor de andere kwestie: aangezien geen enkele willekeurige, want zuiver conventionele, vaststelling van de premie zich mag voegen in de rechtvaardiging van de verhoging, moet het tenminste hetzelfde contract zijn, dat aan het einde van de overgangsregeling zal lopen.

Een tweetal praktische voorbeelden ter toelichting van het bovenstaande. Voor een polis, waarvan de premie sedert de invoering van onze wet meer dan eenmaal is gewijzigd, moet de premievoet van daags voor dat tijdstip worden vergeleken met die welke gelden zal op de dag van het verstrijken van de overgangsregeling. Wanneer sedert het in werking treden van de wet een nieuw contract is afgesloten, waarvan de premie meer dan 10 pct. hoger ligt dan die betaald voor het vroegere, wordt daarom die nieuwe polis niet verbreekbaar op het door artikel 24 bedoelde tijdstip. De verhoogde premie vloeit rechtstreeks voort uit de nieuwe partij-afsprake, hoewel deze onrechtstreeks rekening kan hebben gehouden met de nieuwe wettelijke lasten.

B) *De voorwaarde van toepasselijkheid van artikel 24 in feite*

Wil artikel 24 toepasselijk zijn in feite dan moet het dus hetzelfde contract zijn, dat liep bij de invoering van de wet, zowel als bij het verstrijken van de overgangstermijn. Kan deze voorwaarde van toepasselijkheid naar rechte worden verwezenlijkt in feite? Wij denken van niet. En wel om de eenvoudige reden, die niet minder verbluffend is, dat in werkelijkheid alle polissen lopend daags voor het in werking treden van onze wet door een nieuwe zijn moeten vervangen worden om aan de minimumvoorwaarden van artikel 3 te worden aangepast.

Men weet welke gang van zaken tot dit resultaat heeft geleid. De tekst van een model-polis, het werk van een officieuze commissie, werd omgewerkt en vervolgens goedgekeurd door de Commissie voor de private verzekeringen om door alle verzekeringsmaatschappijen te worden gebruikt. Kort vóórdat de wet in werking is gesteld, op 1 januari 1959, werd de type-tekst met een verklarende omzendbrief, in vele gevallen vergezeld van een aanhangsel van wijziging,

aan elk van de verzekerden toegezonden, die daarbij werden uitgenodigd de nieuwe polis te aanvaarden en de desbetreffende prorata premie te betalen. Dit tamelijk bijzonder procédé bevatte in zich de kiem van een serie moeilijkheden, die al heel spoedig aan het daglicht traden en in een onmatig aantal processen tussen verzekeraars en verzekerden ontvaardden. Artikel 24 bevond en bevindt zich nog steeds in het brandpunt van de discussies, die naar aanleiding van deze gedingen zijn ontstaan.

Men treft in de sedert de wet van 1956 gevormde rechtspraak zekere toespelingen op het hiervoor opgeworpen probleem, doch bij ons weten heeft nog geen enkel vonnis er in zijn beschikkend gedeelte over beslist. Aldus wordt, hoewel met enige nuanceringen, algemeen aangenomen dat de oude polissen niet automatisch aan de wettelijke minimum-voorwaarden zijn aangepast en wordt het beginsel van de handhaving van de contractuele vrijheid onderstreept. Zekere vonnissen vinden hierin een argument om te beslissen dat, wanneer het model-contract niet door de verzekerde is aanvaard, de oude polis van toepassing blijft. Dit stelt het vraagstuk van de toepassing van de bepalingen uitgevaardigd in het voordeel van de getroffen personen, welk vraagstuk in tegengestelde richtingen werd uitgemaakt. Men heeft zich nog bezig gehouden met de door de tussenkomst van de wetgever geschapen toestand, welke voor de partijen een geval van overmacht, «le fait du prince», zou opleveren.

Wij blijven echter meer in het bijzonder stilstaan bij een kwestie, die naar onze mening beslissend is voor de oplossing van ons vraagstuk. Dat is het feit, dat de verzekeringsmaatschappijen in de meeste gevallen een «aanhangel van wijziging» hebben opgemaakt met het oog op de aanpassing van de bestaande teksten aan de nieuwe wettelijke voorwaarden. De rechtbanken die zich hieromtrent moesten uitspreken, schijnen in bewoordingen die niet altijd zeer duidelijk zijn aan te nemen, dat het opmaken van dat aanhangsel ipso facto de creëring van een nieuwe polis uitsluit, daar het aanhangsel in het eerste contract wordt ingelast. (19)

Het komt ons voor, dat de rechtspraak het voor de gevallen die ons bezig houden niet bij het recht eind heeft. Herinneren wij eerst aan de principes. Wat is een aanhangsel? Volgens de rechtsleer is dat de akte na de redactie van de polis opgemaakt, welke de eerste voorwaarden daarvan betreffende de risico's, de hoedanigheid van de persoon of elke andere omstandigheid wijzigt. De akte heeft bijvoorbeeld als voorwerp het nota nemen van een verandering van het gedekte «risico», de verhoging of de vermindering van het verzekerde kapitaal of de schorsing van de uitwerking van het contract. Het wezenlijke is echter hierin gelegen, dat het aanhangsel een bijkomende overeenkomst uitmaakt, die als zodanig één geheel vormt met de polis. (20) Overigens is het niet omdat partijen een akte of een of ander geschrift een bepaalde benaming geven, dat die akte of dat geschrift deze of gene juridische kwalificatie krijgt. (21) Men vindt daarvan talrijke toepassingen in de rechtspraak, waarvoor met name de volgende voorbeelden in zake verzekering: een schorsingsaanhangel waardoor in werkelijkheid geakteerd wordt een verbreking van de polis met eenzijdige belofte tot contracteren; (22) een stilzwijgende voortzetting die feitelijk aanleiding geeft tot het sluiten van een nieuw contract; (23) twee polissen bij eenzelfde maatschappij die werkelijk één enkel contract vormen. (24)

Welke feitelijke omstandigheden bepalen nu de juridische kwalificatie die moet worden toegekend aan de besproken «aanhangel van wijziging»? Er is in

de eerste plaats de vervanging door een «model-contract» van de bestaande polis, waarvan de algemene voorwaarden door de wettelijke minimum-voorwaarden werden vervangen. In de tweede plaats zijn de oude voorwaarden, die radicaal werden geschrapt, aangevuld met de bepalingen die het verhaal organiseren, dat onrechtstreeks uit de wet voortvloeit. Dat model-contract bevat in de derde plaats een reeks nieuwe bepalingen, die geen enkel rechtstreeks of onrechtstreeks verband hebben met de wet. (25) In werkelijkheid werd de oude polis niet gewijzigd door zuiver bijkomende afspraken, maar er werd een nieuw model-contract voor in de plaats gesteld, waarvan de voorwaarden totaal verschillen van die van de aanvaankelijke polis. Deze nieuwe tekst ziet er dus uit als een geheel nieuw contract, dat het bestaande komt vervangen. Voegen wij hieraan toe, dat die model-polis geen enkel verplichtend of zelfs officieel karakter heeft. Dat vooral, zoals zekere rechtspraak terecht heeft onderstreept, de partijen, o.w. de verzekerde, niet konden worden verplicht tot aanvaarding ervan. Dat het hun eveneens mogelijk was er wijzigingen in aan te brengen of er andere bijzondere clausules in te laten opnemen.

Welnu, het is niet omdat het geschrift, dat die vervanging van de oude polis door een model-contract akteert, genoemd is «aanhangsel van wijziging», dat dit geschrift met de daaraan verbonden juridische gevolgen een aanhangsel in de hierboven omschreven betekenis vormt. De strekking en waarde van dat geschrift is dus wel degelijk een nieuw contract te scheppen, dat juridisch in de plaats van het oude treedt. Dat is trouwens de oplossing die is gegeven door verschillende rechterlijke uitspraken in een analoge materie, t.w. de vervanging van oude polissen door contracten die beantwoordden aan de reglementering betreffende de verzekering van burgerrechtelijke aansprakelijkheid van bestuurders en eigenaars van voertuigen dienend voor het vervoer van personen of goederen. (26)

Het ogenblik is gekomen om een besluit te trekken. Wij menen te hebben aangetoond als voorwaarde voor de toepasselijkheid van artikel 24 naar rechte, het bestaan van eenzelfde contract bij het begin, zowel als bij het verstrijken van de overgangstermijn; voorts te hebben vastgesteld, dat in feite geen enkele polis op het laatstgenoemde tijdstip aan die voorwaarde zal beantwoorden; derhalve logisch besluitend, dat artikel 24 in feite geen toepassing zal kunnen vinden.

Deze gevolgtrekking wekt een instinctieve reactie op. Hoe zou het beweerde waar kunnen zijn nu de wetgever toch heel goed heeft moeten weten, dat er bij de invoering van de wet aanleiding zou zijn om de oude polissen te vervangen door die welke aan de wettelijke minimum voorwaarden beantwoorden? De lezer veroorloft ons op deze opwerping met de volgende twee vragen te antwoorden:

Heeft de wetgever zich bekommerd om de noodzakelijkheid voor de verzekeraars hun premies *dadelijk bij het in werking treden* van de wet te verhogen?

Heeft de wetgever er zich wel rekenschap van gegeven, dat de contracten die krachtens artikel 25 van rechtswege zullen moeten worden ontbonden, beslist niet alle zullen zijn «verzekeringsovereenkomsten die *voor het in werking treden* van deze wet zijn gesloten»?

Op het ogenblik waarop wij nu zijn moet men wel erkennen, dat het hier gesuggereerde antwoord in beide gevallen ontkennend moet zijn. Welnu, wanneer men geplaatst is voor een situatie die blijkbaar niet door de makers van de wet is voorzien, kan men niet

anders doen dan deze wet toepassen zoals zij is. Het laatste woord is altijd aan de wetgever.

K. SMULDERS,
Doctor in de rechten,
Licentiaat in het Verzekeringsrecht.

(1) Men raadplege o.m.: G. Cassart, P. Bodson, J. Pardon, «L'assurance automobile obligatoire de responsabilité civile», blz. 293-295; Em. Beyens, «L'article 24 de la loi du 1er juillet 1956 relative à l'assurance automobile obligatoire», J.T. 1958, blz. 72-73; G. Cassart, «L'application partielle d'une loi», J.T. van 2-3-1959, blz. 285-287.

(2) Zie: Raad van State, Doc. 351 (1954-1955), nr 1, Kamer, blz. 10 onder art. 22.

(3) Aldus de annotator in Bull. Ass. 1959, blz. 401 en 402.

(4) Vergel. o.a. Vr. Schaarbeek van 15-11-1957, R.G.A.R. 6027, Tijdschr. Vreder. maart 1958, blz. 81, J.T. 1957, blz. 758; Kooph. Brussel van 7-12-1957 respect. My X. c/ Croaz, R.G.A.R. 6025, Jur. Comm. Brux. 1958, blz. 36, en La Gar. Nat. c/ Van Heffen, J.T. 1958, blz. 170; alsmede Rb. Brussel van 8-5-1959, J.T. 31-5-1959, blz. 369, Bull. Ass. 1959, blz. 371, die de «nieuwe oorzaak van ontbinding» aannemen.

(5) Vergel. de inleiding van het artikel «Principes de l'assurance automobile obligatoire et droits des tiers lésés» van A. Minet in J.T. 1957, blz. 473 onder nr 3, waarvan de conclusie beantwoordt aan een tekst analoog aan die van art. 21 van de Belgische wet, namelijk die van art. 10 van de «Dispositions Annexées à la Convention Européenne» (conventie van 20-4-1959 die door België mede is ondertekend): «Il ne peut être dérogé, par des conventions entre particuliers, aux dispositions de la présente loi prises en faveur des personnes lésées, sauf si une telle faculté résulte de ces dispositions».

(6) De overwegingen van Vr. Seneffe van 5-5-1959, Bull. Ass. 1959, blz. 387 bevatten te dien aanzien een tegenpraak, of minstens een inconsequentie. Immers, na te hebben overwogen dat «la possibilité de résiliation est difficilement concevable si l'assuré a lui-même consenti à l'augmentation de la prime», beweert het vonnis: «la demande de résiliation peut être formulée non seulement pendant la période transitoire... mais encore à l'expiration de celle-ci», om vervolgens weer de mogelijkheid van afstand van de bevoegdheid tot verbreking aan te nemen.

(7) Te vergelijken met de definitie bij Monette, De Ville, André, in hun «Traité des assurances terrestres», Dl. 1, blz. 528, nr. 376.

(8) Zie bijvoorbeeld twee vonnissen van Kooph. Bergen van 20-10-1952, R.G.A.R. 1953, 5162 en van 4-12-1952, Bull. Ass. 1952, blz. 755.

(9) Signaleren wij terloops het weinig nauwkeurig woordgebruik van art. 25 (en o.a. ook in art. 23), daar volgens art. 1 van de wet van 1956 onder «verzekeraars» ook het Belgisch Bureau valt, terwijl alleen de verzekeringsmaatschappijen kunnen zijn bedoeld.

(10) Zie in deze zin Vr. Beringen van 18-10-1957, R.G.A.R. 6076, R.W. 1958, kol. 1518, de beide vonnissen van Kooph. Brussel (zie noot 4), alsmede twee vonnissen van Vr. Antwerpen van 7-2-1959 (nrs 450 en 451), niet gepubliceerd.

(11) Zie voor de rechtsleer: Minet, loc. cit., blz. 478, nr. 16 onder 5, die een onmiddellijke premieverhoging zonder mogelijkheid van opzegging voorstaat; en verder, contra Beyens, loc. cit., en Cassart, c.s., die met voorkeur voor de letterlijke uitleg toch geen duidelijk standpunt inneemt. (op. cit., blz. 293-294).

De rechtspraak is verdeeld: beslissen dat art. 24 premieverhoging tot een maximum van 10 t.h. toestaat, zonder mogelijkheid van opzegging, Vr. Schaarbeek (aangehaald onder noot 4) en Vr. Seneffe (aangehaald onder noot 6); contra, Vr. Beringen (zie noot 10) en Rb. Brussel (zie noot 4), om uit een groot aantal uitspraken telkens slechts een oud en een recent vonnis te kiezen.

(12) Bijvoorbeeld de beide vonnissen van Kooph. Brussel, hiervoor aangehaald onder noot 4, alsook Rb. Brussel (zie dezelfde noot).

12a) Tegenover de verschillende argumenten van de annotator in Bull. Ass. 1959, mei-juni, brengen wij het volgende in het midden:

1e In het verslag aan de Senaat in de vergadering van 12-6-1956 wordt o.m. gezegd: «Sommige leden merken op, dat de verzekeringsmaatschappijen dus de bedingen van de lopende polissen zullen kunnen wijzigen. Indien de premie met meer dan 10 pct. wordt verhoogd, kan de verzekerde de overeenkomst opzeggen en zich tot een andere verzekeraar wenden of zijn rijtuig niet meer in het verkeer brengen». Wij zien niet in welke steun (blz. 403) dit citaat kan geven aan de stelling, dat art. 24 onmiddellijke premieverhoging zonder mogelijkheid van opzegging zou toestaan (blz. 401). Het verslag is «nietszeggend», in zoverre het geen enkel licht werpt op de vraag, wanneer de polissen mogen worden gewijzigd en de verzekerde de overeenkomst mag opzeggen.

2e Is het verschillend tijdsgebruik (in art. 24 «kunnen worden ontbonden», in art. 25 «zullen ontbonden zijn») opzettelijk? Wij vinden geen toespeeling op dat argument in het vonnis van Vr. Seneffe, zoals de annotator suggereert (blz. 403). Datzelfde vonnis zegt trouwens: «attendu que l'article litigieux ne peut davantage signifier que les contrats dont la prime a été majorée de plus de 10 u.c. durant la période transitoire, ne peuvent (i.p.v. «pourront») être résiliés qu'à la fin de celle-ci».

3e Dat de woorden «bij het verstrijken van de overgangsregeling» in *grammaticaal* opzicht alleen slaan op de «verzekeringsovereenkomsten die lopende zijn» (blz. 403) is evident. Maar het is o.i. onjuist te beweren, dat de (onvolledige) tekst *op juridisch vlak* dus zonder betekenis voor de interpretatie van art. 24 zou zijn. Wie deze bepaling leest in verband met art. 23 lid 1 en art. 25, zal het vanzelfsprekend vinden, dat eerst bij het verstrijken van de overgangstermijn zal kunnen worden beoordeeld, welke contracten zijn «de verzekeringsovereenkomsten die bij het verstrijken van de overgangsregeling bij toegelaten verzekeringsmaatschappijen lopende zijn». Vóór dat tijdstip bestaan er geen «toegelaten» en «niet toegelaten» verzekeraars. Wij begrijpen niet, dat de annotator van het Bull. Ass. een dergelijke evidentie wil trachten te ontzenuwen met een beroep op art. 23 (blz. 404). De grammaticale en juridische strekking van lid 1 van dat artikel, gelezen in verband met art. 2, § 1 lid 3, is o.i. niet een rechtsvermoeden nopens de toelating van verzekeraars te scheppen, maar wel de mogelijkheid te openen om juist ter omzeiling van de moeilijkheid ontstaan door de afwezigheid van «toegelaten verzekeraars» toch een motorrijtuig in het verkeer te brengen, indien het gedekt is door een aan bepaalde voorwaarden beantwoordende verzekering.

4e Geheel in de lijn van zijn betoog, dat een welbepaalde stelling tot uitgangspunt heeft, beroept de annotator van het Bull. Ass. zich nog op onrechtstreekse argumenten. Een beroep op de logica, het gezond verstand, de billijkheid, enz., hoe bekoorlijk ook, (blz. 405) lijkt ons echter van een zeer beperkte waarde, indien het belangrijkste, t.w. steun in de wettekst zelf, ontbreekt. En wat de veronderstelde bedoelingen van de wetgever t.a.v. de onmiddellijke premieverhogingen betreft, deze mogen evenmin buiten de wet worden «geconstrueerd», daar de «juridische logica» nu eenmaal een andere is dan de logica van het gezond verstand.

(13) Zoals door Vr. Seneffe (zie onder noot 6) wordt beweerd.

(14) In die zin o.a. de beide vonnissen van Koophandel Brussel (zie noot 4).

(15) Aldus Rb. Brussel, aangehaald onder noot 4.

(16) Vergelijk hiervoor de beide vonnissen van Kooph. Brussel (zie noot 4).

(17) Het komt ons gewent voor dit onderscheid uit te

werken, daar de rechtspraak er zich nauwelijks om schijnt te bekommeren en die groep «nieuwe risico's» schijnt te begrijpen onder de door art. 24 veronderstelde bijkomende lasten. Men zie hiervoor: Vr. Schaerbeek (aangehaald onder noot 4), Kooph. Antwerpen van 19-11-1959, R.G.A.R. 6026, Vr. Boussu van 17-2-1958, J.T. 1958, blz. 295, Vr. Brussel van 15/4-1958, niet gepubliceerd, Kooph. St-Niklaas van 19-8-1958, R.W. 1958, kol. 222, alsook Vr. Seneffe (aangehaald onder noot 6).

(18) Aldus besliste Vr. Seneffe, zie onder noot 6 met de aldaar aangegeven tegenspraak (in het aan de Rechtbank voorgelegde geval betrof het de premieverhoging als gevolg van de vervanging van het verzekerde voertuig en waarin was voorzien in het «schorsingsaansluiting» opgemaakt na de invoering van de wet).

(19) Zie: Vr. Torhout van 18-1-1958, niet gepubliceerd, Vr. Nijvel van 4-9-1958, R.G.A.R. 6194 (waartegen beroep werd aangetekend), Kooph. Brussel van 20-11-1958, niet gepubliceerd, Rb. Brussel van 8-1-1959, J.T. van 22-3-1959, blz. 208, alsmede Vr. Seneffe (aangehaald onder noot 6).

(20) Vergel. P. Laloux, «Traité des assurances terrestres», blz. 90/91.

(21) Vergel. Monette c.s., op. cit., Dl. 1, blz. 529, nr 376 en blz. 344, nr 232.

(22) Zie de onder noot 8 genoemde vonnissen van Kooph. Bergen.

(23) Zie Hof Gent van 26-5-1956, Bull. Ass. 1957, bzl. 61.

(24) Zie Kooph. Brussel van 7-12-1957, My X c/ Croaz, R.G.A.R. 6025, Jur. Comm. Brux. 1958, blz. 36.

(25) Aldus o.a. de beide vonnissen van Kooph. Brussel, aangehaald onder noot 4, alsmede Rb. Antwerpen van 25-6-1958, J.T. van 12-4-1959, blz. 238.

(26) Zie: Hof Gent van 3-1-1955, Bull. Ass. 1955, blz. 54, en Hof Brussel van 9-7-1955, Bull. Ass. 1956, blz. 210 (deze beide arresten betreffen de vervanging van een R.A.C.B.-polis door een «Ministerievervoerspolis»). Vergel. nog Rb. Brussel van 6-7-1954, Bull. Ass. 1954, blz. 584, in een enigszins ander geval: «Que cette action implique la substitution d'une chose à une autre; qu'en cas de remplacement de police il n'y a donc pas simple adaptation à une modification de la risque, mais police nouvelle; que les parties ont par conséquent conclu un accord nouveau et ont marqué une nouvelle fois leur consentement».

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 22 september 1958.

Voorzitter : M. Sohier.

Raadsheer-Verslaggever : M. Valentin.

Advocaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Motivering in strafzaken. — Vermelding van de wetsbepalingen vereist.

Opdat een veroordelende beslissing met redenen omkleed zou zijn, moet zij de wetsbepalingen vermelden, waarbij de bestanddelen van de ten laste van verdachte als bewezen geachte misdrijven opgegeven en de op die misdrijven gestelde straffen bepaald zijn.

Vandevenne.

Gelet op het bestreden arrest, op 11 maart 1958 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

Over het tweede middel afgeleid uit de schending van de artikelen 9 en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest aanlegger veroordeelt tot gevangenis- en geldboetestraffen en hem ontzet verklaart van het recht een voertuig of een luchtschip te besturen of een rijdier te geleiden, uit hoofde van de telastlegging B in een openbare plaats in staat van dronkenschap te zijn bevonden, een voertuig besturend, zonder deze veroordelingen naar recht met redenen te omkleeden daar het de wetsbepalingen niet vermeldt waarin de bestanddelen van het aldus tegen aanlegger als bewezen aangezien misdrijf opgegeven zijn;

Overwegende dat een veroordelende beslissing, om

naar recht met redenen omkleed te zijn, de bepalingen dient te vermelden waarin de bestanddelen van de ten laste van de verdachte als bewezen aangeziene misdrijven opgegeven en waarbij de op die misdrijven gestelde straffen ingevoerd zijn;

Overwegende dat het bestreden arrest, bij het verwijzen naar de ten deze toepasselijke wetsbepalingen, «de artikelen 3 besluitwet van 14 november 1939, 10 van dezelfde besluitwet» aanhaalt;

Overwegende dat deze bepalingen de onderscheiden straffen opgeven welke mogen worden uitgesproken, in het geval, onder meer, dat «de in staat van dronkenschap verkerende delinquent een voertuig bestuurt of een rijdier geleidt», doch dat geen enkele ervan de bestanddelen van het door «de delinquent» begane misdrijf bepaaldelijk aanduidt, deze bestanddelen opgegeven zijnde in artikel 1 van dezelfde besluitwet hetwelk eist dat het feit, om strafbaar te zijn, plaats zou gehad hebben in een openbare plaats, alsmede in artikel 14 waarin de term «openbare plaats» nader omschreven is;

Overwegende dat het middel gegrond is;

Overwegende dat, vermits de onwettelijkheid slechts op de telastlegging B slaat, haar uitwerking tot deze telastlegging beperkt moet blijven;

Overwegende, voor het overige, dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden arrest, doch enkel in zover het aanlegger uit hoofde van de telastlegging B tot een straf alsmede tot de in hoger beroep gevallen kosten veroordeelt;

Verwerpt de voorziening voor het overige;
Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt aanlegger tot drievierden der kosten en laat één vierde ervan de Staat ten laste;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 13 april 1959.

Voorzitter : M. de Clippele.

Raadsheer-verslaggever : M. de Bersaques.

Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Arbeidsongeval. — Aard en berekening der hierdoor ontstane schade.

In geval van een arbeidsongeval bestaat de schade niet in het verlies van het loon, dat het slachtoffer vroeger genoot, doch wel in de vermindering van zijn arbeidsgeschiktheid. Wanneer die ongeschiktheid voortdurend is moet zij geraamd worden, gelet op de gezamenlijke werkactiviteiten, die het slachtoffer nog in staat is op regelmatige wijze te verrichten.

N.V. De Vereniging van Belgische Eigenaars t/
Vandenbulcke en Planckaert.

Gelet op het arrest op 27 oktober 1958 gewezen door het Hof van beroep te Gent;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1382 tot 1384 van het Burgerlijk Wetboek, 1 en 2 (in het bijzonder, zesde lid), 9 en 19 (in het bijzonder achtste en negende lid), van de wetten op het herstel van de schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, samengeschaald bij koninklijk besluit van 28 september 1931 (de artikelen 2 en 19, gewijzigd door de wet van 10 juli 1951, respectievelijk artikelen 1 en 10, 1°, en door de wet van 16 maart 1954, artikel 3), en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest de vordering van eiseres tot terugbetaling der reeds aan een partij Gruwez op grond der wetsbepalingen ter zake arbeidsongevallen als verzekeraar-wet uitbetaalde renten, het zij het bedrag van 9.373 frank, tegen verweerders ingesteld, als ongegrond ontzegt, om die redenen dat zulk verhaal tegen de derden door het gemeen recht beheerst wordt, dat het slachtoffer tijdens de bewuste periode haar normale werkzaamheden hervat had en haar volle wedde genoot, dat zij dus uit oorzaak van de aangenomen bestendige werkongeschiktheid van 12 t.h. geen materiële schade onderging, en dat bijgevolg noch het slachtoffer noch eiseres, als in haar rechten gesubrogeerde, een vergoeding ten titel van materiële schade mogen vorderen,

eerste onderdeel, dan wanneer ook onder de burgerlijk verantwoordelijkheid van het gemeen recht de met een bestendige werkongeschiktheid aangetroffen arbeider, zelfs in het geval waar hij in zijn vroegere werkzaamheid zijn volle wedde verkrijgt, wel een tegenwoordige materiële schade kan ondergaan bestaande uit de vermindering van zijn economisch potentieel of concurrentievermogen op de arbeidsmarkt of nog uit het moeilijker verrichten van zijn beroeps-

bezigheden (schending van de artikelen 1382 tot 1384 van het Burgerlijk Wetboek) en dan wanneer die enkele redenen van het bestreden arrest geen gepast antwoord uitmaken op de daarover genomen besluiten, zodat de rechter over de grond te kort is gekomen aan de verplichting zijn beslissing met redenen te omkleeden (schending van artikel 97 van de Grondwet);

tweede onderdeel, dan wanneer de wettelijke bepalingen ter zake arbeidsongevallen ook maar een werkelijke, tegenwoordige en zekere schade herstellen, en bijgevolg de ten hun opzichte aangenomen schade onder de burgerlijke verantwoordelijkheid van het gemeen recht noodzakelijkerwijze ook dient erkend te worden (schending van al de in het middel vermelde wetsbepalingen) :

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof acht vermag te slaan blijkt dat aanlegster het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn tegen de arbeidsongevallen verzekert;

Dat Elisabeth Gruwez, welke ten dienste van dat werk staat, op 12 oktober 1956 het slachtoffer is geweest van een arbeidsongeval, veroorzaakt door Ginette Van den Bulke, verweerster, dienstbode van Planckaert, medeverweerster;

Dat, bij overeenkomst getroffen de 15 november 1957, voor de vrederechter van het kanton Roeselare, overeenkomstig artikel 26 der samengeschaalde wetten betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen, de voortdurende arbeidsongeschiktheid van Gruwez, volgens verslag van een door de correctionele rechtbank aangestelde deskundige, op 12 t.h. werd bepaald;

Overwegende dat aanlegster ten laste van Planckaert, burgerlijk verantwoordelijk voor Van den Bulke, bij toepassing van de artikelen 19 van voormelde wet en 22 der wet van 11 juni 1874, de terugbetaling vordert van de som, groot 9.363 frank, welke zij, ingevolge voormelde overeenkomst, voor de periode van 22 februari 1957 tot 31 maart 1958, aan Gruwez heeft uitgekeerd;

Overwegende dat het arrest die eis heeft afgewezen, om reden dat, « de werkongeschiktheid van het slachtoffer thans eerder als theoretisch moet worden beschouwd, vermits het niet betwist wordt dat Gruwez op 22 februari 1957 haar vroeger werk hernomen heeft tegen een onverminderde wedde... in dier voege dat zij vooralsnog geen materiële schade ondergaat uit oorzaak van de werkongeschiktheid »;

Overwegende dat uit voormelde overeenkomst van 15 november 1957 blijkt dat Gruwez een voortdurende arbeidsongeschiktheid van 12 t.h. ondergaat en zulks trouwens door verweerder Planckaert niet wordt betwist;

Overwegende dat, in geval van arbeidsongeval, de schade niet bestaat in het verlies van het loon, dat het slachtoffer vroeger genoot, doch wel in de vermindering van zijn arbeidsgeschiktheid;

Dat wanneer die ongeschiktheid voortdurend is, ze dient geraamd te worden gelet op de gezamenlijke werkactiviteiten welke het slachtoffer nog in staat is op regelmatige wijze te verrichten;

Overwegende, derhalve, dat door te beslissen dat Gruwez geen materiële schade had ondergaan, ten gevolge van het ongeval, om reden dat zij haar vroeger beroep had hernomen en dezelfde wedde ontving, het hof van beroep zijn arrest niet wettelijk heeft gerechtsvaardigd en de in het middel aangeduide artikelen 19 der samengeschaalde wetten en 97 der Grondwet heeft geschonden;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden arrest, in zover het de eis van aanlegster, strekkende tot terugbetaling van 9.363 frank, heeft afgewezen en over de kosten in die eis uitspraak heeft gedaan;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerders tot de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

RAAD VAN STATE

4e kamer. — 6 oktober 1959.

Voorzitter : M. Lepage.

Raadsheren : MM. Mast en Buch.

Substituut-auditeur-generaal : M. Similon.

Advokaat : Mr R. Van Roye.

Jachtrecht op goederen der Commissie van Openbare Onderstand. — Verhuring uit de hand in tegenstrijd met artikel 52 der wet van 10 maart 1925 op de Openbare Onderstand. — Machtoverschrijding.

Volgens artikel 52 der wet van 10 maart 1925 betreffende de Openbare Onderstand moet de eerste verhuring van goederen, toebehorende aan de C.O.O., steeds bij openbare aanbesteding geschieden. Slechts tot volgende verhuringen mag overgegaan worden ofwel bij openbaar aanbod of uit de hand. Een tweede verhuring kan slechts uit de hand toegestaan worden aan huurders die hun verplichtingen bij de vorige verhuring zijn nagekomen.

Wanneer de verhuring van een jachtrecht wordt toegestaan zonder openbare aanbesteding aan een nieuwe huurder en deze verhuring wordt goedgekeurd door de Bestendige Deputatie pleegt deze machtsoverschrijding en dient haar beslissing vernietigd.

Kempeneers t/ 1° Commissie van Openbare Onderstand van Dormaal, 2° de gemeente Dormaal, 3° de Bestendige Deputatie van de provincieraad van Brabant, 4° de Schrijnmaekers de Dormael Thiery.

Arrest Nr 7254.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van :

1° de beslissing dd. 12 februari 1957 van de commissie van openbare onderstand te Dormaal, waarbij werd beslist over te gaan tot de verhuring aan Thiery de Schrijnmaekers de Dormaal voor een termijn van negen jaar, tegen de jaarlijkse huurprijs van 2.000 fr., van het jachtrecht op landgoederen haar toebehorend, gelegen te Dormaal;

2° het advies van de gemeenteraad van Dormaal dd. 19 april 1957 strekkende tot de goedkeuring van de sub 1° vermelde beslissing;

3° de beslissing van de bestendige deputatie van de provincieraad van Brabant dd. 3 mei 1957 waarbij de sub 1° vermelde beslissing werd goedgekeurd;

4° de akte op 27 juni 1957 verleden voor notaris Indekeu te Zoutleeuw, houdende verhuring van het jachtrecht aan de vierde tegenpartij;

Overwegende dat niet blijkt dat verzoeker vóór 22 juli 1957 kennis had van de bestreden akten; dat het beroep tijdig is ingesteld;

Overwegende dat verzoeker aanvoert dat tot de verhuring uit de hand werd overgegaan in strijd met artikel 52 van de wet van 10 maart 1925 tot regeling van de openbare onderstand;

Overwegende dat volgens eerder vermeld artikel 52, eerste lid, « tot de verhuring van goederen, toebehorend aan de commissiën van onderstand, wordt overgegaan bij openbaar aanbod of uit de hand. Evenwel moeten de eerste verhuring, gesloten door de commissiën van onderstand, en de verhuring van goederen waarvoor geen huur van kracht is, bij openbare aanbesteding geschieden »;

Overwegende dat de commissie van openbare onderstand van Dormaal betoogt dat de verhuring ter zake niet bij openbaar aanbod diende te geschieden daar het jachtrecht niet voor de eerste maal verhuurd werd; dat, inderdaad, het jachtrecht tot einde 1956 aan verzoeker verhuurd was;

Overwegende dat artikel 52 zijn oorsprong vindt in artikel 62 van het wetsvoorstel tot hervorming van de openbare weldadigheid door de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediend op 22 januari 1920; dat bij de toelichting van het voorstel, de heer Amedée Visart zich over dit artikel in de volgende bewoordingen uitsprak : « ... verplichte openbare aanbesteding in de huidige omstandigheden voor het verpachten van vrije of opgegeven goederen; vrijheid voor de besturen voor het hernieuwen der pachten aan huurders die hunne verplichtingen naleefden uit de hand te verpachten » (Kam. Volksvert. zitt. 1919/1920, doc. nr 61, blz. 229, 230);

Overwegende dat uit die verklaring blijkt dat van de verplichting goederen bij openbaar aanbod te verhuren, slechts kan afgezien worden in geval van vernieuwde verhuring aan huurders die hun verplichtingen bij de vorige verhuring zijn nagekomen;

Overwegende dat Th. de Schrijnmaekers de Dormaal de uittredende huurder niet is; dat derhalve de commissie van openbare onderstand van Dormaal, bij het nemen van haar beslissing dd. 12 februari 1957, artikel 52 van de wet van 10 maart 1925 niet is nagekomen en de haar bij dit artikel toegekende macht heeft overschreden;

Overwegende dat ook de bestendige deputatie van de provincieraad van Brabant haar macht heeft overschreden bij het goedkeuren van deze beslissing;

Overwegende dat het advies van de gemeenteraad van Dormaal geen uitvoerbare beslissing is en derhalve niet vatbaar is voor vernietiging door de Raad van State;

Overwegende dat de Raad van State niet bevoegd is om uitspraak te doen over de geldigheid van de huurovereenkomst gesloten tussen de commissie van openbare onderstand van Dormaal en Th. de Schrijnmaekers de Dormaal, bij akte op 27 juni 1957 verleden voor notaris Indekeu te Zoutleeuw,

Besluit :

Artikel 1. De beslissing van de commissie van openbare onderstand van Dormaal dd. 12 februari 1957, alsmede de beslissing van de bestendige deputatie van de provincieraad van Brabant dd. 3 mei 1957, die eerdere vermelde beslissing goedkeurt, zijn vernietigd.

Artikel 2. Het verzoek is voor het overige verworpen.

Artikel 3. De kosten, ten bedrage van 750 frank, komen ten laste van de commissie van openbare onderstand van Dormaal.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 13 oktober 1959.

Voorzitter : M. Michielssens.

Raadsheren : M.M. Mechelynck-Masson en Dellois.

Advocaat-generaal : M. Bondue.

Advocaten : Mrs Jordens en Nelissen-Grade.

Wegverkeer. — Verplichting een voortgeduwde kindervagen te verlichten ?

De persoon, die bij het ontbreken van een voetpad, een verhoogde berm en dgl. met een kindervagen de rijbaan volgt in de bij art. 42, lid 1 van het Algemeen Verkeersreglement bepaalde omstandigheden zonder de bij dit artikel voorziene lichten te gebruiken draagt in de opvatting van het Hof een gedeelte der aansprakelijkheid, indien hij door een autovoertuig zou worden aangereden.

Van Nerum en Gervens t/ Mertens.

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar vorm en termijn;

Overwegende dat betichte door de eerste rechter schuldig is bevonden en gestraft wegens overtreding van artikel 26/1 van de wegcode, dat hij beroep heeft ingesteld op burgerlijke gebied alleen; dat de door Geuvens Rosalie die een kindervagen duwde, uitgemakte hindernis aldus kon voorzien worden en de schuld van betichte de door de burgerlijke partijen geleden schade heeft veroorzaakt;

Overwegende dat Geuvens harerzijds een schuld heeft gepleegd die samen met die van betichte tot het ontstaan van de schade heeft bijgedragen; dat het haar, bij gebrek aan voetpad, verhoogde berm en begaanbare gelijkvloerse berm, vrij was, zoals zij deed, met haar kindervagen zo dicht mogelijk bij de rand van de rijbaan te lopen; dat op haar geen verplichting rustte eerder langs de linkerrand (ten opzichte van de door haar gevolgde richting) dan langs de rechterrاند te gaan; dat zij echter de schuld begaan had met een kindervagen de rijbaan te volgen zonder de door artikel 42 van de wegcode vereiste verplichting (en met zes andere kinderen) in een duisternis zoals voorzien door meergemeld artikel 42; dat het er geenszins op aankomt dat de wielrijder Mertens tegen Geuvens en niet tegen de wagen kwam botsen;

Overwegende dat betichte weliswaar heeft erkend dat een auto hem heeft gekruist met verblindende pharen, dat hij niet heeft stilgehouden, dat hij zich vergenoegd heeft het hoofd te buigen om de verblindende te ontwijken, dat wanneer de auto hem had gekruist hij terug groot licht opzette en dat hij dan plots de vrouw met de kindervagen gewaar werd; dat het desniettemin valt aan te stippen dat, wanneer de kindervagen volgens het reglement verlicht was geweest, betichte deze had gezien reeds vóór de kruising met de auto en het ongeval vermeden zou zijn;

Overwegende dat de verantwoordelijkheid van betichte derhalve beperkt dient te worden zoals hierna zal worden bepaald;

Overwegende dat de eerste rechter een geneeskundig onderzoek van Geuvens Rosalie oordeelkundig noodzakelijk heeft geacht; dat de door hem geraamde voorschotten niet overdreven voorkomen in principe;

Om deze beweegredenen :

Het Hof,

Rechtdoende op tegenspraak en binnen de perken van zijn bevoegdheid;

Gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald, alsook artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, ter zitting door de heer Voorzitter aangeduid;

Ontvangt het beroep;

Bevestigt het bestreden vonnis met deze enkele wijziging dat betichte voor drie/vierden der door de burgerlijke partijen geleden schade aansprakelijk is te stellen;

Dienvolgens zegt dat de door de eerste rechter aan de burgerlijke partijen toegewezen voorschotten teruggebracht dienen te worden tot de drie/vierden van hun bedragen;

Verwijst betichte in de drie/vierden der kosten van beroep, legt het resterende gedeelte, een/vierde, ten laste van de burgerlijke partij;

Verwijst betichte insgelijks in de drie/vierden der kosten van beroep gedaan door de burgerlijke partij en laat ten hare laste het resterende vierde.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 11 juni 1959.

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : M.M. De Vreese en Santenaire.

Advocaat-Generaal : M. Matthijs.

Advocaten : Mrs Lagae en Haeck.

Hoger beroep in burgerlijke zaken en zaken van koop-handel. — Vorderingen tot schadeloosstelling uit onrechtmatige daad, uitgaande van verscheidene benadeelde partijen. — Niet samen te voegen voor het bepalen van de aanleg.

Wanneer verscheidene partijen, of één partij in verscheidene hoedanigheden, dagvaarden tot betaling van schadeloosstelling, ter vergoeding van schade voortspruitend uit één en dezelfde onrechtmatige daad, dienen de vorderingen niet te worden samengegeld met het oog op het bepalen van de aanleg en de vatbaarheid voor hoger beroep. Inderdaad, de « oorzaak » in artikel 23 der bevoegdheidswet, zijnde hetzelfde begrip als de « titel » in artikel 25 van dezelfde wet, is het rechtsfeit dat aan de vordering onmiddellijk ten grondslag ligt, nl., van vorderingen tot schadeloosstelling uit onrechtmatige daad, de schade door de benadeelde ondergaan. Die schade is aan elk der benadeelden eigen; er is m.a.w. voor elk een andere titel.

Stad Gent t/ De Groote en Coene.

Advies O.M. :

De Stad Gent heeft binnen de wettelijke termijn en in regelmatige vorm hoger beroep ingesteld tegen een vonnis op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent op 3 april 1958, beslissing waarbij, op vordering ingesteld door zekere De Groote Louis en zijn echtgenote, Coene Victorine, de stad veroordeeld werd tot betaling van de helft der schade, respectievelijk ondergaan door de huwelijksgemeenschap De Groote-Coene, door De Groote en door Coene, ieder persoonlijk, en veroorzaakt door een ver-

keersongeval dat zich voordeed te Gent, St-Jacobs-nieuwstraat, op 17 maart 1957.

I. Wat de ontvankelijkheid betreft van het hoger beroep :

Oorspronkelijke vordering, gegrond op de aansprakelijkheid van de stad Gent wegens een door haar organen gepleegde onrechtmatige daad (artikelen 1382-1383 B.W.), werd door geïntimeerden, bij éénzelfde exploit, ingesteld, doch in de volgende hoedanigheden :

- 1°) door De Groote, in zijn hoedanigheid van beheerder der huwelijksgemeenschap De Groote-Coene;
- 2°) door De Groote, uit eigen naam;
- 3°) door Coene Victorine, zijn echtgenote, uit eigen naam.

1°) In de mate waarin De Groote optrad als hoofd en wettige beheerder der huwelijksgemeenschap, bedroeg de vordering tot schadeloosstelling :

21.142,50 fr., meer de compensatoire intresten tussen 17 maart 1957 (datum ongeval) en 12 september 1957 (datum inleidende dagvaarding), en de gerechtelijke intresten sedert laatstvermelde datum.

2°) In de mate waarin De Groote uit eigen naam optrad, bedroeg de vordering tot schadeloosstelling : 1.500 fr. (morele schade wegens pijn en smart), meer de gerechtelijke intresten.

3°) Wat vrouw Coene Victorine betreft, handelende uit eigen naam, bedroeg de vordering tot schadeloosstelling :

7.000 fr. (morele schade wegens pijn en smart), meer de gerechtelijke intresten.

Mogen deze drie verschillende bedragen, met het oog op het bepalen van bevoegdheid en aanleg, worden samengeteld, of dienen zij afzonderlijk te worden in acht genomen, zodat, in laatstvermeld geval, geen der drie bedragen het cijfer overtreffende van de hoogste aanleg, het aangevochten vonnis zou dienen te worden beschouwd als zijnde in laatste aanleg geweest, en het hoger beroep der stad Gent, evenals het incidenteel beroep van geïntimeerden, als niet ontvankelijk «defectu summae» zouden moeten worden afgewezen ?

De vraag wordt ambtshalve opgeworpen, daar deze aangelegenheid de openbare orde raakt.

In dat verband herinneren wij aan het volgende :

1. Naar luid van artikel 25 der bevoegdheidswet van 25 maart 1876, wanneer een vordering ingesteld wordt door meerdere eisers (of wanneer een vordering gericht is tegen meerdere gedaagden), doch krachtens éénzelfde titel, dan bepaalt de gehele gevorderde som de bevoegdheid en de aanleg, zonder dat moet rekening gehouden worden met elks aandeel.

2. Het begrip «titel» staat gelijk met het begrip «oorzaak» van artikel 23 der bevoegdheidswet, d.i. het rechtsfeit waarop de vordering onmiddellijk gegrond is, en meer bepaald, zoals in onderhavig geval, de schade door de benadeelde of het slachtoffer geleden in gevolge de onrechtmatige daad. (Zie : R.P.D.B. Tw. Compétence en matière civile et commerciale, n°s 1024 en 1045 en de aldaar vermelde rechtsleer en rechtspraak; Cass., 27 mei 1880, Pas. 1880, I, 144; Cass. 22 maart 1900, Pas. 1900, I, 187; Cass. 8 maart 1906, Pas. 1906, IN, 159; Cass. 17 juli 1919, Pas. 1919, I, 188; Cass., 17 november 1927, Pas. 1928, I, 13 met conclusiën van P. G. Leclercq; Van Bauwel, B. II, n°s 334 en 336; De Page, B. III, n° 966, blz. 980-982). Aldus luidt andermaal het arrest door uw Hof (5de Kamer) geveld op 28 februari 1956 (R.W. 1955-56, kol. 1522 en kritische noot get. F.B.), dat — alhoewel enigszins baanbrekend onder een ander oogpunt — evenwel andermaal vasthoudt aan het beginsel dat «op het stuk van quasi-delicten, de oorzaak (van de

eis) in de schade bestaat, welke aan iemand door een onrechtmatige daad toegebracht werd...».

3. Met het geval waar meerdere eisers optreden, moet gelijkgesteld worden datgene, waarbij een partij in verschillende hoedanigheden optreedt b.v. uit eigen naam, of als beheerder der gemeenschap, en uit naam van zijn echtgenote (Zie de talrijke rechtspraak vermeld in R.P.D.B. Eodem verbo, n° 1047, al. 3, blz. 428, Adde; Cass., 9 juli 1942, Pas. 1942, I, 168; Gent, 4 december 1950, R.W. 1950-51, 837; Gent, 21 mei 1951, R.W. 1951-52, 1070; Brussel, 13 februari 1952, J.T. 1953, 125).

Op grond van deze quasi-unanieme zienswijze, zou derhalve, in onderhavig geval, moeten besloten worden tot de uitsluiting van de samenstelling der drie verschillende bedragen van de oorspronkelijke eis, door aanleggers telkens gevorderd in een verschillende hoedanigheid, en dienvolgens niet krachtens éénzelfde titel.

Wat evenwel uw Hof betreft, blijkt het, bij zijn arrest van 11 juni 1956 (5e Kamer, R.W. 1956-57, kol. 192), en in tegenstelling met de overheersende mening der Belgische rechtspraak en met een zienswijze nog bevestigd bij zijn jongste arrest van 28 februari 1956 (hierboven reeds vermeld onder n° 2), evenwel het standpunt te hebben ingenomen dat de «oorzaak» of «titel» van rechtsvorderingen uit onrechtmatige daad specifiek bestaat, niet in de schade door deze onrechtmatige daad aan eiser of eisers veroorzaakt, doch wel in de onrechtmatige daad zelf, d.i. het feit waardoor de schade berokkend werd.

Indien uw Hof, in verband met onderhavig geval, deze zienswijze meent te moeten bevestigen — wat wij persoonlijk zouden beschouwen als een nieuwe stap in de evolutie die ertoe strekt dat, in verband met toestanden waaraan partijen ten slotte niets vermogen te wijzen, het gevaar voor tegenstrijdige rechterlijke beslissingen steeds meer uit ons procesrecht zou geweerd worden — zouden t.o.v. aanleg en bevoegdheid der drie schadebedragen, voorwerp van de vordering van geïntimeerde, dienen te worden samengeteld, en het hoger beroep van partijen ontvankelijk moeten verklaard worden.

.....

Arrest

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent, eerste burgerlijke Kamer, op 3 april 1958;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar de vorm en tijdig werd ingesteld;

Overwegende dat de vraag of een vonnis in eerste of laatste aanleg werd gewezen de openbare orde raakt; dat het Hof derhalve de niet-ontvankelijkheid van het beroep defectu summae ambtshalve moet opwerpen;

Overwegende dat de bedragen van vorderingen ingesteld door meerdere eisers slechts mogen worden samengesteld om de aanleg te bepalen, indien deze vorderingen steunen op éénzelfde titel (artikel 25 der wet op de bevoegdheid);

dat het begrip titel gelijk staat met het begrip oorzaak in artikel 23 van de wet op de bevoegdheid, d't is het rechtsfeit waarop de vordering onmiddellijk is gegrond;

dat in zake vorderingen tot schadeloosstelling wegens onrechtmatige daad, deze titel of oorzaak van

de eis bestaat in de schade die ieder van de eisers door de onrechtmatige daad heeft geleden;

dat hetzelfde geldt wanneer een zelfde partij in verschillende hoedanigheden optreedt (R.P.D.B. V°, Compétence n° 1047, al. 3);

Overwegende dat de vordering ter zake strekt tot betaling van :

1° een som van 21.142,50 fr. ten titel van schade geleden door de huwelijksgemeenschap De Groot-Coene; 2° een som van 1.500 fr. wegens morele schade en pijn en smarten geleden door De Groot L.; 3° een som van 7.000 fr. wegens morele schade en pijn en smart geleden door Coene Victorine;

dat deze sommen worden gevorderd, de eerste door De Groot in zijn hoedanigheid van beheerder der huwelijksgemeenschap, de tweede door De Groot in eigen naam en de derde door Coene Victorine in eigen naam;

dat de drie vorderingen derhalve berusten op verschillende titels, en dienvolgens afzonderlijke vorderingen uitmaken wier bedrag ten aanzien van de aanleg niet mag worden samengeteld;

dat geen van de eisen het bedrag van de laatste aanleg overtreft, zo dat het beroep, de lege lata, niet ontvankelijk is defectu summae;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord de heer advocaat-generaal Matthijs in zijn advies;

Alle andere en meeromvattende besluiten verwerpende als ongegrond;

Verklaart het beroep onontvankelijk defectu summae;

Veroordeelt appellante tot de kosten van de aanleg.

NOOT : De rechtspraak, en in het bijzonder de rechtspraak van het Hof van Cassatie, was sinds lang in bovenstaande zin gevestigd. Hier weze verwezen naar de arresten aangehaald in de noot J.M. onder Gent, 4 dec. 1950, R.W. 1950-51, kol. 838 en volg. : ter zake van vorderingen tot schadeloosstelling uit onrechtmatige daad, is de «titel» (art. 25 bevoegdheidswet), of de «oorzaak» (art. 23) van de eis, de schade door de benadeelde eiser ondergaan. Wanneer er dus verschillende benadeelden zijn, die allen, hetzij afzonderlijk, hetzij gezamenlijk als eiser optreden, is de titel of oorzaak van elks vordering, de door die partij ondergane schade. M.a.w. er zijn zoveel titels als er eisers (benadeelde partijen) zijn. Met «verschillende eisers» moet gelijkgesteld worden, één persoon die in twee of meer onderscheidene hoedanigheden optreedt.

Krachtens de artikelen 23 en 25 der bevoegdheidswet mogen dus in dergelijk geval de eisen van de verschillende benadeelden niet worden samengeteld om de (bevoegdheid en) aanleg te bepalen.

Het arrest van het Hof te Gent dd. 4 dec. 1950, aanvaarde ook deze stelling, daarbij volledig door de commentator beaamd. Cfr. ook : Cass. 9 juli 1942, Pas. 1942, I, 168; Gent, 21 mei 1951, R.W. 1951-52, kol. 1070.

O.m. bij arrest van 28 februari 1956, R.W. 1955-56, kol. 1522 werd dit principe nogmaals beklemtoond, hoewel er wel een zekere verwarring in de begrippen te noteren viel, doch dan in verband met de combinatie van artikelen 23 en 27 der bevoegdheidswet (zie noot F.B. onder dit arrest).

Deze hele rechtspraak werd, zij het ter gelegenheid van de beslechting van een ander probleem, nl. het samenvoegen van de vorderingen uit de artikelen 340b en 340c B.W., enigermate op de helling gezet door een arrest van het Hof van Beroep te Gent, dd. 11 juni 1956 (R.W. 1956-57, kol. 102 en volg. met noot F.B.). In dit arrest werd inderdaad in een aantal overwegingen het principe gesteld, dat de «titel» of «oorzaak» van een eis tot schadeloosstelling uit onrechtmatige daad niet is de schade, doch (hoewel dit nauwelijks met zoveel woorden wordt gezegd) de onrechtmatige daad zelf. De voor deze nieuwe stelling aangehaalde argumenten werden in een noot bij dit arrest kritisch besproken.

Indien deze nieuwe opvatting zich had doorgezet, zou men practisch gekomen zijn tot een gelijkstelling van de begrippen «oorzaak» en «titel» uit de artikelen 23 en 25, met het begrip «feit dat aan de vordering ten grondslag ligt» uit artikel 37 der bevoegdheidswet.

In het bovenstaande arrest, waarbij het hoger beroep ambtshalve niet-ontvankelijk verklaard wordt defectu summae, omdat de bedragen van de eisen van elk der benadeelde partijen afzonderlijk het bedrag van de laatste aanleg niet overtreffen, keert het Hof echter op zijn stappen terug, en wordt de traditionele opvatting opnieuw en met klem bevestigd. Belangrijk is, dat het advies van het Openbaar Ministerie uitdrukkelijk op de hierboven vermelde afwijken- de stelling wijst, zodat het Hof direct met het probleem werd geconfronteerd.

Men mag aannemen dat de evolutie in de richting van een gelijkstelling der begrippen «oorzaak» en «titel» met het «feit dat aan de grondslag ligt van de vordering», na dergelijke formele stellingname niet zal doorgaan.

Met het oog op de rechtszekerheid, die ter zake van formeel recht van overwegend belang is, kan men zich over de stabiliteit van de rechtspraak slechts verheugen : de rechtzoekenden dienen ten aanzien van de bevoegdheid en rechtspleging in de eerste plaats te weten waaraan zich te houden.

Dit belet echter niet, dat de lege ferenda de gelijk- schakeling van de aangehaalde begrippen «oorzaak» of «titel», en «feit dat aan de grondslag ligt van de vordering» ten zeerste wenselijk ware, in het bijzonder om tegenstrijdige beslissingen te vermijden.

Dat ook het Hof met die wenselijkheid rekening houdt, moge wellicht blijken uit de overweging dat de aanvaarde oplossing, de lege lata, onvermijdelijk is.

F. Baert

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 28 januari 1959.

Voorzitter : M. Vanparys.

Raadsheren : M.M. Noest en Le Fever de ten Hove.

Advocaat-generaal : M. Matthys.

Advocaten : Mrs. De Munter en Debeuckelaere.

Huwelijksgoederenrecht. — Vergoedingen verschuldigd door de echtgenoten aan de ontbonden huwelijksgemeenschap wegens door dezen te hunnen voordele gedane uitgaven. — Bedrag der vergoedingen.

Wanneer gelden uit de huwelijksgemeenschap worden genomen en een der echtgenoten daarvan een persoonlijk voordeel heeft gehad, o.a. door het aanwenden van deze gelden tot het oprichten van een gebouw op een eigen goed, vindt het feit, waarvoor de bij art. 1437 B.W. bepaalde vergoeding verschuldigd is, zijn oorzaak in de door de huwelijksgemeenschap tot het uitsluitend en persoonlijk voordeel van een der echtgenoten gedane uitgave. Deze vergoeding kan derhalve nooit hoger zijn dan het nominaal bedrag dezer uitgave. Ten onrechte wordt door sommige rechtsleer en rechtspraak (zie daarover nader het arrest) gesproken over een economische waarde van de uitgegeven geldsommen, waarvan het nominaal bedrag ingevolge de sedert de uitgave tot stand gekomen muntdevaluaties zou moeten aangepast worden.

Beeckman t/ Beeckman.

Gezien de stukken en o.m. de uitgifte van het aangevochten vonnis verleend door de Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde in dato 17 mei 1958;

Overwegende dat het ingesteld hoger beroep naar tijd en vorm regelmatig is;

Nopens de vergoeding verschuldigd aan de ontbonden huwelijksgemeenschap krachtens art. 1437 B.W.

Overwegende dat, wanneer gelden uit de huwelijksgemeenschap geput worden en één der echtgenoten hieruit een persoonlijk voordeel heeft genoten, o.m. door het aanwenden van deze geldsommen tot het oprichten van een gebouw op een eigen goed, het feit, waarvoor de vergoeding bepaald door artikel 1437 B.W., verschuldigd is, naar luid van dit artikel, zijn oorzaak vindt in de uitgave door de huwelijksgemeenschap tot het uitsluitend profijt van een der echtgenoten gedaan en derhalve nooit hoger kan zijn dan het nominaal bedrag van deze uitgave;

Dat dan ook ten onrechte wordt gewaagd van een economische waarde van de uitgegeven geldsom, waarvan het nominaal bedrag zou moeten geperekwateerd worden ingevolge de devaluaties die zich sedert de uitgave hebben voorgedaan (Vgl. De Page X, nr 995, A.P.B., tw. Agiobeding, nr 36; R. Piret, Les Variations Monétaires et leurs répercussions en Droit Privé Belge, Brussel, 1935, blz. 36 tot 40; R.P.D.B. V° Contrat de Mariage, nr 827; Schickx et Vanisterbeek « Traité - Formulaire » V., nr 1210 blz. 171; Schickx - Rev. Prat. Not. 1928 blz. 225; idem 1944 blz. 221 tot 224; F. Rigaux, J.T. 1948, 527, idem 1948, 529 en 530; Brussel 3 juni 1931; Rev. Prat. Not. 1931, 671; Brussel 24 februari 1933; Rev. Prat. Not. (Prat. lees) 1934, 88; Verbr. 9 maart 1933; Rev. Prat. Not. 1933, 182; Luik 28 maart 1933; Rev. Prat. Not. 1934, 212, Brussel 26 juni 1948; J.T. 1948, 526;

Overwegende dat, ingevolge de besluiten van de aangestelde deskundige, waarmede de partijen zich

ackoord hebben verklaard, als vaststaande dient aangenomen te worden dat de uitgave, door de huwelijksgemeenschap in 1924 voor het opbouwen van het kwestieus huis gedaan, 18.476,76 fr. beloopt;

Dat derhalve laatstgemelde som het bedrag uitmaakt van de vergoeding aan de ontbonden huwelijksgemeenschap door de nalatenschap van Ruysinck Benjamin verschuldigd;

Nopens de samenstelling van de huwelijksgemeenschap Ruysinck-Sterck :

Overwegende dat vaststaat dat, bij het overlijden van Sterck Maria (5-8-1954), geen inventaris werd opgemaakt van de goederen afhangende van de huwelijksgemeenschap Ruysinck-Sterck;

Overwegende dat tussen partijen geen betwisting hierover meer bestaat, enerzijds dat op de dag van het overlijden van Sterck Maria aan de huwelijksgemeenschap behoorden : één koe, een kalf, een geit, alsmede geoogste en te velde staande vruchten, en anderzijds dat bij het overlijden van Ruysinck Benjamin (10 maart 1956) een som van 43.037 fr. in zijn woning werd gevonden;

Overwegende dat, bij ontstentenis van betwisting over deze elementen, het door de eerste rechter des-aangaande bevolen enkwest nutteloos voorkomt en de partijen het Hof trouwens verzoeken, desnoods ex aequo et bono, te bepalen welk deel van de som van 43.037 fr. moet beschouwd worden als aan de ontbonden huwelijksgemeenschap behorend en welke vergoedingen aan deze laatste verschuldigd zijn wegens het tenietgaan of de tegeldemaking tijdens het vruchtgebruik van Ruysinck Benjamin, van de dieren en vruchten waarvan hier boven spraak;

Overwegende dat aldus de zaak thans in staat is een eindbeslissing te ontvangen en er aanleiding is tot evocatie;

Overwegende dat vaststaat dat, bij noodslachting van de kwestieuze koe, Ruysinck Benjamin een som van 6.923 fr. heeft ontvangen en niet wordt betwist dat het kwestieuze zwijn werd afgekeurd en er dus niets voor werd ontvangen;

Overwegende dat de enkele dieren die aan de huwelijksgemeenschap behoorden geen « kudde » vormden in de zin van artikel 616 van het B.W., zodat, bij het afsterven van het zwijn en van de koe, Ruysinck Benjamin niet gehouden was deze dieren te vervangen;

Dat ook niet is bewezen dat deze dieren ten gevolge van slechte verzorging zijn bezweken en de bewaker ervan, Ruysinck Benjamin, of zijn nalatenschap niet kan gehouden zijn de ontbonden huwelijksgemeenschap hiervoor schadeloos te stellen.

Overwegende dat, rekening gehouden met de gevorderde ouderdom van Ruysinck Benjamin bij het overlijden van zijn echtgenote en de geringheid van het pensioen dat hij genoot (866 fr. per maand), dient aangenomen te worden dat hij de na het overlijden van zijn echtgenote genoten inkomsten zal hebben verteerd, al mocht hij nog enige arbeid op zijn land hebben verricht en een deel van zijn maaltijden kosteloos bij familieleden gebruikt;

Overwegende dat het oordeelkundig voorkomt aan te nemen dat de kwestieuze som van 43.037 fr. bestaat uit gelden die bij het overlijden van Sterck Maria aan de huwelijksgemeenschap behoorden, aangevuld met de sommen ontvangen bij de noodslachting van de koe en de tegeldemaking van het kalf en de geit alsmede van de geoogste en staande vruchten, welke de ontbonden huwelijksgemeenschap ten goede moeten komen;

Dat dan ook de kwestieuze som voor het geheel op

het credit van de ontbonden huwelijksgemeenschap moet gebracht worden, maar anderzijds, geen aanleiding kan bestaan om de nalatenschap van Ruysinck Benjamin te verplichten enige bijkomende vergoeding uit te keren wegens de verdwijning van dieren of voorwerpen;

Om die redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord de heer advocaat-generaal Matthys in zijn eensluidend advies;

alle strijdige of meeromvattende besluiten als ongegrond van de hand wijzend;

ontvangt het hoger beroep;

Doet het bestreden vonnis teniet, in zoverre het voor recht verklaarde dat de nalatenschap Ruysinck Benjamin een vergoeding verschuldigd is van 185.600 fr. aan de huwelijksgemeenschap Ruysinck-Sterck en enkwesten bevoel betreffende samenstelling van de huwelijksgemeenschap Ruysinck - Sterck;

Trekt de zaak tot zich wat betreft dit laatste geschilpunt;

En opnieuw wijzende :

Zegt voor recht 1° dat de nalatenschap van Ruysinck Benjamin de som van 18.476,76 fr. (in plaats van 185.0000 fr.) aan de huwelijksgemeenschap Ruysinck-Sterck verschuldigd is; 2° dat de som van 43.037 fr., bij het overlijden van Ruysinck Benjamin in zijn woning gevonden, in haar geheel op het krediet van de ontbonden huwelijksgemeenschap Ruysinck-Sterck zal gebracht worden; 3° dat de nalatenschap van Ruysinck Benjamin geen vergoeding verschuldigd is aan de huwelijksgemeenschap Ruysinck-Sterck wegens de verdwijning van dieren, geoogste en staande vruchten;

Bevestigt de overige beschikkingen van het bestreden vonnis;

Legt de kosten van het hoger beroep ten laste van de massa en wijst de zaak naar de rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde, anders samengesteld, terug voor verdere behandeling van de vereffening en deling.

HOF VAN BEROEP TE LUIK

5e Kamer. — 2 juni 1959.

Voorzitter : M. Goffinet.

Raadsheren : M.M. Ulrix en Ridder de Schaetzen.

Advocaat-generaal : M. Glenisson.

Advocaten : Mrs. Indekeu, Kroes, Delvaux en Koninckx.

Strafvordering. — De onderzoeksrechter of de gedelegeerde officier van gerechtelijke politie kan zich bij de materiële verrichtingen ener huiszoeking door ondergeschikten laten bijstaan.

Van de onderzoeksrechter of van de in zijn plaats optredende officier van gerechtelijke politie (art. 24 van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis) kan redelijkerwijze niet gevergd worden, dat hij alle materiële verrichtingen van een huiszoeking persoonlijk zou uitvoeren; hij heeft het recht zich door ondergeschikten te laten bijstaan.

De door de wetgever opgelegde formaliteiten bij de inbeslagneming van documenten zijn niet met nietigheid gesanctionneerd.

Het behoort aan de rechter over de feiten de

bewijskracht van onregelmatig in beslaggenomen documenten te beoordelen.

O.M., Nationale Unie der socialistische mutualiteiten, Nationaal Werk voor Oorlogsinvaliden b.p. t/ V. en cs.

Verdacht van :

a) Valsheid in geschriften, namelijk geneeskundige voorschriften;

b) Gebruik van vervalste stukken;

c) Afruggelarij ten nadele van ziekenkassen;

d) Geneesmiddelen verkocht tegen hogere dan de normale of maxima-prijzen.

Gezien het vonnis door de Correctionele Rechtbank van Tongeren op 18 maart 1959, gewezen;

Gezien de regelmatige hogere beroepen door het Openbaar Ministerie en de burgerlijke partijen de Nationale Unie der Socialistische Mutualiteiten en het Nationaal Werk voor Oorlogsinvaliden tegen dit vonnis ingesteld;

Overwegende dat hoger beroep tegen voormelde beslissing werd ingesteld, omdat de eerste rechter een door leden der Gerechtelijke Politie op vordering van de onderzoeksrechter te Tongeren, ten huize van beklaagden uitgevoerde huiszoeking, onwettelijk verklaarde en besliste dat, ter beoordeling der ten laste van beklaagde gelegde feiten er door de Rechtbank geen rekening zal gehouden worden met de gegevens van bepaalde onderzoeksmaatregelen, nauwkeurig in gezegd vonnis aangestipt, en verder geen getuigen desbetreffende zullen onderhoord worden;

Overwegende dat beklaagden in eerste aanleg en thans voor het Hof voorhouden dat de ten hunnen huize verrichte huiszoeking en inbeslagneming van bescheiden niet aan de vereisten van artikel 24 der Wet van 20 april 1874, gewijzigd bij Besluitwet van 1 februari 1947, beantwoorden;

Overwegende dat bedoelde wetsbepaling het delegatierecht van de onderzoeksrechter tot huiszoeking en inbeslagneming van bescheiden en documenten beperkt tot de enkele officieren van rechterlijke politie, hulpofficieren van de Procureur des Konings, in wiens rechtsgebied de huiszoeking dient te geschieden;

Dat dit delegatierecht verbonden is aan twee voorwaarden, te weten dat het bevel gemotiveerd weze, en dat de delegatie noodzakelijk weze;

Dat elke subdelegatie verboden is;

Overwegende dat kwetsieus huiszoekingsbevel aan gezegde voorwaarden beantwoordt;

Dat inderdaad de officier van gerechtelijke politie te Tongeren, aangesteld werd om de bewuste huiszoeking en inbeslagneming van documenten te verrichten;

Dat daar waar het bevel van de onderzoeksrechter meldt dat hijzelve door andere ambtsplichten belet was en er hoogdringendheid voorhanden was, ditzelve naar wettelijke behoren gemotiveerd is;

Overwegende dat wel is waar gezegd huiszoekingsbevel gedagtekend is van 7 december 1955, en de huiszoeking verricht werd op 9 december, niets toelaat te zeggen dat op deze datum de onderzoeksrechter niet door andere ambtsplichten wettelijk belet zou geweest zijn, noch dat er geen hoogdringendheid meer voorhanden was;

Overwegende dat aldus de delegatie door de onderzoeksrechter verleend, regelmatig en wettelijk geschiedde;

Overwegende dat beklaagden verder opwerpen dat de huiszoeking en de inbeslagneming van documenten niet door gezegde officier der gerechtelijke politie, doch door een inspecteur derzelfde politie uitgevoerd

werden, hetgeen de nietigheid ervan voor gevolg heeft;
Overwegende dat het ter zake vaststaat dat :

1) Op 9 december 1955, de officier van Gerechtelijke Politie Oyen, bijgestaan door zijn inspecteur Muls en vergezeld van de heren Janssens Filip, inspecteur der apotheken en Suykens Jan Joseph, deskundige ter zake aangesteld door de onderzoeksrechter, zich ten huize van beklaagden aangeboden heeft;

2) Zijn hoedanigheid aan beide beklaagden heeft kenbaar gemaakt;

3) Hen in kennis heeft gesteld van het huiszoekingsbevel waarvan hij drager was;

Overwegende dat uit hetzelfde proces-verbaal n° 777 van 12 december 1955, gebleken is dat de verdere operatiën, te weten opmaken van inventaris der voorhanden zijnde geneesmiddelen, inbeslagneming der gezochte documenten, uitgevoerd werden door de Gerechtelijke inspecteur Muls, in bijzijn van de heren Janssens en Suykens voornoemd; dat uit het proces-verbaal n° 779 van zelfde datum blijkt dat betreffende de hiervoren aangestipte verrichtingen door inspecteur Muls verslag werd uitgebracht aan zijn hiërarchische overste, de officier van Gerechtelijke Politie Oyen;

Overwegende dat het aldus niet kan betwist worden dat de operatiën van huiszoeking geldig en door een daartoe wettelijk bevoegd ambtenaar aangevat werden;

Overwegende dat men redelijkerwijze, niet kan vergen dat de Magistraat of de in zijn plaats optredende officier van Gerechtelijke Politie in persoon zou overgaan tot al de materiële verrichtingen der huiszoeking en dat zij niet gerechtigd zouden zijn zich door ondergeschikten te laten bijstaan;

Overwegende weliswaar dat de door de gerechtelijke inspecteur Muls opgestelde inventarissen, zowel van de inbeslaggenomen documenten als van de voorhanden zijnde geneesmiddelen en medicamenten niet door de officier van Gerechtelijke Politie Oyen ondertekend werden;

Overwegende dat in zoverre hierin onregelmatigheden zouden bestaan, nochtans de voorzorgsmaatregelen waarmede de wet de inbeslagneming van documenten dienstig tot overtuigingselementen omringd heeft, niet voorgeschreven zijn op straffe van nietigheid; dat voorzeker de beklaagden gerechtigd zijn zich op het verzuim dezer formaliteiten te beroepen om de bewijskracht van de eventueel onregelmatig uitgevoerde inbeslagneming zelve te betwisten, maar dat er niet noodzakelijkerwijze uit voortspuit dat de inbeslaggenomen voorwerpen of documenten hun karakter van bewijselement verliezen en uit de debatten dienen geweerd te worden; dat integendeel zij als dusdanig behouden dienen te blijven, behoudens voor de rechter er deze bewijskracht aan te hechten als naar rechte (Cassatie, 15 mei 1916, Pas. I, 1917, bl. 97);

Dat derhalve ook geen bezwaar kan geopperd worden tegen het verhoor van getuigen;

Om deze redenen :

Het Hof, uitspraak doende op tegenspraak en in openbare zitting;

Gelet op de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald, alsmede artikel 24 der Wet van 15 juni 1935;

Ontvangt de beroepen, doet het bestreden vonnis teniet;

Zegt voor recht dat bij de debatten zullen behouden blijven :

.....
en dat de getuigen zullen onderhoord worden;
behoudt de kosten voor;
Zendt de zaak terug naar de Rechtbank van Tongeren anders samengesteld.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

Eerste Kamer. — 12 februari 1959.

Voorzitter : M. De Preter.

Rechters : M.M. Ceulemans en Dillen.

Procureur des Konings : M. De Smedt.

Huwelijk. — Onmogelijkheid een akte van overlijden voor te leggen bij sluiten van een nieuw huwelijk. — Bewijs van overlijden. — Gegrontheid van de welgering van de ambtenaar van de burgerlijke stand tot sluiting van het huwelijk over te gaan.

Voor het sluiten van een nieuw huwelijk is wel het overleggen van een akte van geboorte vereist, maar niet het overleggen van een overlijdensakte, die alleen tot doel heeft de ontbinding van een vorig huwelijk door overlijden vast te stellen.

Daar volgens het grondbeginsel inzake bewijsvoering niemand tot het onmogelijke gehouden is, moet het bewijs met getuigen en vermoedens toegelaten worden wanneer zich de onmogelijkheid voordoet een overlijdensakte voor te leggen.

Wanneer de ambtenaar van de burgerlijke stand weigert een nieuw huwelijk te voltrekken bij ontstentenis van het bewijs van ontbinding van het vorig huwelijk, begaat hij geen fout, en de gerechtskosten dienen ten laste van de aanleggende partij te vallen.

Wuyts t/ ambtenaar van de burgerlijke stand te Deurne.

Aangezien de vordering er toe strekt te horen vaststellen dat Turner John, geboren te Guilford (Surrey-Engeland) op 5 februari 1889, sedert 15 januari 1943 overleden is en aanlegster als weduwe dient erkend te worden; aanlegster te machtigen om, mits voorlegging van alle door de wet vereiste dokumenten, doch met uitzondering van een officieel uittreksel van de overlijdensakte van Turner John, een nieuw huwelijk aan te gaan voor de ambtenaar welke als verweerder gedaagd werd;

Aangezien genoegzaam bewezen is dat aanlegster gehuwd is geweest met Turner John, zich met hem in Engeland vestigde en de britse nationaliteit verwierf en ook dat haar echtgenoot, welke bootsman was aan boord van de ss. « Ocean Cauroge », ingevolge een niet nader bepaalde gebeurtenis op zee, door het « General Register and Record Office of Shipping and Seamen » te Cardiff als vermoedelijk verdronken gemeld werd op 15 januari 1943; dat aanlegster hierbij toelicht dat het schip, waarop haar echtgenoot voer, getorpedeerd werd;

Aangezien het ook vaststaat dat de documenten, waarover aanlegster beschikt, wettelijk geen titel uitmaken betreffende het overlijden van haar echtgenoot, maar louter juridisch diens afwezigheid vaststellen;

Aangezien aanlegster, om haar vordering kracht bij te zetten, verwijst naar twee vonnissen door deze Rechtbank en Kamer geveld, respectievelijk in zake Langerman en in zake Apfeldörfer, beiden dd. 13 juli 1942;

Aangezien deze vonnissen terecht onderlijnen dat art. 71 en volgende van het Burgerlijk Wetboek, in verband met een af te sluiten huwelijk, wel het ontbreken van de geboortakte maar niet het ontbreken van de overlijdensakte voorzien, maar dat de overlegging van deze laatste anderzijds, blijkens art. 139 Burg. Wetboek geen wezenlijk vormbestanddeel van het huwelijk uitmaakt, maar alleen bedoeld is om een feit vast te stellen, nl. de ontbinding van het vorige huwelijk door overlijden, en dat ingeval er toch een nieuw huwelijk tot stand zou komen, alleen de afwezige zelf bevoegd is om zulk huwelijk te betwisten;

Dat deze vonnissen verder herinneren aan het grondbeginsel dat ter zake bewijsvoering niemand tot het onmogelijke gehouden is (Collin en Capitant, 4e uitg. blz. 409), zodat, wanneer zich de feitelijke onmogelijkheid voordoet om een overlijdensakte voor te brengen, er aanleiding bestaat om, overeenkomstig artikelen 46 en 1348 Burg. Wetboek het bewijs door getuigen en vermoedens toe te laten;

Aangezien bedoelde rechtspraak, alhoewel ruimschoots rekening houdend met de oorlogsomstandigheden, echter betrekking had op twee gevallen, waarin het vaststond dat de aanlegger geen akte van overlijden kon bekomen, in het ene geval wegens het onderbreken van betrekkingen met Polen, in het tweede geval omdat de bevoegde overheden te Duisburg hadden laten weten dat het gevraagd uittreksel niet kon bezorgd worden, vermoedelijk wegens vernieling van de registers van de burgerlijke stand aldaar;

Aangezien aanlegster zich niet in zulk geval bevindt, vermits zij de overlijdensakte niet kan voorbrengen om reden dat zij niet bestaat en niet bestaan kan, vermits het overlijden van haar eerste echtgenoot tot nogtoe niet wettelijk vaststond;

Aangezien er evenwel, in het voordeel van aanlegster, een andere overweging mag gelden, te weten dat de openbare overheid haar werkelijk in de waan gebracht heeft dat haar echtgenoot officieel als overleden werd beschouwd, en dat zij hierdoor vijftien jaar kostbare tijd verloren heeft om de gewenste procedure in verklaring van overlijden in te stellen;

Aangezien aanlegster inderdaad bewijst dat zij een schriftelijk rouwbeklag ontving vanwege Koning George van Engeland, waarin uitdrukkelijk 's lands dankbaarheid betuigd wordt voor het feit dat haar echtgenoot « zijn leven zo edel prijs gaf »; dat officieel bevestigd wordt dat zij titularis is van een pensioen van de Britse regering « in haar hoedanigheid van weduwe van John Nibbs Turner »; dat deze dubbelzinnigheid bleef voortduren toen aanlegster, na de bevrijding, naar België teruggekeerd was, alwaar zij van de 2e Kamer dezer Rechtbank de belgische nationaliteit terugbekwam, op het motief « dat zij de britse nationaliteit verkregen had door haar huwelijk, thans ontbonden door het overlijden van haar echtgenoot »;

Aangezien aanlegster derhalve te goedertrouw mocht geloven dat het overlijden van haar vorige echtgenoot zowel in België als in Engeland officieel als een vaststaand feit werd erkend en dat er haar dus niet het minste verwijt kan van gemaakt worden dat zij kennis aanknoopte met een andere man en met gerust gemoed voorbereidselen tot een nieuw huwelijk trof en dit voornemen ook openbaar bekend maakte;

Dat men dan ook aan onze rechtsregels ter zake huwelijk een ongehoorde strenge en stroeve draagwijzde zou toekennen indien men aanlegster, in zulke omstandigheden, het voorbrengen van een overlijdensakte zou opleggen, welke zij, in de meest gunstige veronderstelling, slechts zal kunnen bekomen door een wellicht omslachtige en tijdrovende procedure welke in Engeland moet gevoerd worden;

Aangezien het ten andere kan volstaan er op te wijzen dat, indien aanlegster op een welkdanig moment tijdens de wereldoorlog, in België zou verbleven hebben in de plaats van in Engeland, de Rechtbank haar zonder moeite een vonnis in verklaring van overlijden zou bezorgen op grond van de wet van 6 april 1950, alhoewel de feiten, waarop zulk vonnis zou steunen in geen enkel opzicht zouden verschillen van de thans bekende;

Dat men immers als vaststaand mag aannemen dat John Nibbs Turner werkelijk overleden is, en dit in de feitelijke omstandigheden zoals bedoeld door de conventie van Lake-Success;

Aangezien verweerder echter terecht geweigerd heeft het huwelijk van aanlegster met haar toekomstige echtgenoot te voltrekken bij gebrek aan overlijdensakte of van een vonnis dat deze vervangt, zodat de gedingskosten ten laste van aanlegster moeten vallen;

Om deze redenen :

De Rechtbank, na erover beraadslaagd te hebben, Gehoord in openbare zitting van 27 november 1958 dhr de Smedt, Substituut-Procureur des Konings, in zijn advies in de nederlandse taal, Tegensprekelijk recht doende,

Alle andere besluiten verwerpend, Verleent akte aan verweerder dat, wat de grond der zaak betreft, hij zich richt naar de wijsheid van de Rechtbank;

Stelt, voor zoveel als nodig, vast dat Turner John, geboren te Guilford (Surrey/Engeland) op 5 februari 1899, sedert 15 januari 1943 overleden is op zee en dat aanlegster als weduwe moet aangezien worden;

Machtigt aanlegster om, mits voorlegging van alle door de wet vereiste dokumenten, doch bij uitsluiting van een officieel uittreksel van de overlijdensakte van Turner John, een nieuw huwelijk aan te gaan voor dhr Ambtenaar van de Burgerlijke Stand;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten des gedings.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE MECHELEN

Kortgeding. — 29 oktober 1959.

Voorzitter : M. Croonen.

Advocaten : Mrs. Van Nieuwerburgh en Van Damme.

1. Bevoegdheid van de rechter in kortgeding bij het bestaan van een scheidsrechterlijk beding.
2. Rechterlijke inrichting. — Bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg in handelszaken in arrondissementen waar geen handelsrechtbank is ingericht.

1. Een scheidsrechterlijk beding sluit de bevoegdheid van de rechter in kortgeding slechts uit, wanneer hem in dit beding zijn bevoegdheid is onttrokken of wanneer ingevolge het compromis de arbitrale rechtsmacht is gevormd, zodat alsdan het spoedeisend geschil aan deze rechtsmacht kan onderworpen worden.

2. In de arrondissementen, waar geen handelsrechtbanken zijn ingericht, bezit de rechtbank van eerste aanleg de volheid van rechtsmacht en is zij bevoegd in handelszaken recht te spreken zonder dat zij daardoor haar karakter van burgerlijke rechtbank verliest of een wijziging in haar wezen ondergaat. Om deze reden is het niet vereist, dat wanneer

zij recht spreekt in handelszaken, hiervan uitdrukkelijk melding zou worden gemaakt.

Daar in de rechtspleging in handelszaken de stelling van pleitbezorger niet voorzien is komen de kosten van deze stelling ten laste van de eisende partij.

N.V. B. H. t/ N.V. B. E.

Aangezien de naamloze vennootschap bij geregistreerd exploit van deurwaarder De Belder te Turnhout d.d. 10 oktober 1959, de verweerster in kortgeding liet dagvaarden, ten einde onder voorbehoud van alle wederzijdse rechten van partijen, een of meer deskundigen te horen aanstellen met als zending in een met redenen omkleed verslag, onder eed te bevestigen, de door verweerster uitgevoerde werken te bezichtigen en te beschrijven, te zeggen welke gebreken de gebouwde silo's vertonen, deze gebreken te beschrijven, de noodzakelijke herstellingswerken te beschrijven en te beramen, alsook de duur van deze herstellingswerken; verder te antwoorden op alle nuttige en ter zake dienende vragen;

Aangezien de verweerster in hoofddorde twee middelen van onbevoegdheid laat gelden: 1° dat volgens het kohier van lasten waarop de eiseres haar vordering steunt, partijen overeenkwamen alle geschillen ter beslechting voor te leggen aan de scheidsrechter der Scheidskamer van het Eigendom te Mechelen en door deze clausule het geschil aan de gewone rechtsmacht hebben onttrokken; 2° dat uit de stelling van pleitbezorger en de dagvaarding vóór de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg, moet worden afgeleid dat de eiseres het geschil als een betwisting van burgerlijke aard aanziet, dan wanneer zonder enige twijfel mogelijk het een geschil is tussen handelaars en deze van de bevoegdheid is van de Voorzitter van de Handelsrechtbank;

Aangezien de vooropgestelde middelen van onbevoegdheid, ongegrond zijn;

Dat inderdaad het scheidsrechterlijk beding de bevoegdheid van de rechter in kortgeding niet uitsluit tenzij deze bevoegdheid door een uitdrukkelijke bepaling van het beding aan deze magistraat wordt onttrokken (Alfred Bernard, l'Arbitrage en droit privé, 198-199. Zie ook Comm. Luik, 20-10-1928, Jur. Liège 295; Comm. Brussel, 16 februari 1926, Rev. Sociétés 329) of wanneer in uitvoering van het compromis de arbitrale rechtsmacht tot stand is gekomen, waaraan dan het spoedeisend geschil kan worden onderworpen (Alfred Bernard, loc. cit., n° 109);

Dat noch het ene noch het andere geval zich in casu voordoet;

Aangezien in de arrondissementen waar geen Handelsrechtbank ingericht is, de Rechtbank van Eerste Aanleg de volheid van rechtsmacht heeft en bevoegd is recht te spreken in handelszaken, zonder daardoor haar karakter van burgerlijke rechtbank te verliezen of een wijziging te ondergaan in haar wezen;

Dat het hierom niet vereist wordt dat de Rechtbank wanneer zij recht spreekt in handelszaken, melding maakt dat zij zetelt als koophandelsrechtbank;

Maar aangezien in de rechtspleging in handelszaken de aanstelling van pleitbezorger niet voorzien is, de eiseres de kosten van deze stelling te dragen heeft;

Aangezien er hoogdringendheid bestaat en de vraag van de eiseres gerechtvaardigd is;

Dat verweerster op de terechtzitting verklaarde, in geval van verwerping van de door haar opgeworpen middelen van onbevoegdheid, accoord te gaan met de

aanstelling van de hierna aangeduide deskundige en geen bezwaren heeft ingeroepen tegen de hem op te dragen zending, zoals die geformuleerd werd in de inleidende dagvaarding;

Aangezien de beschikkingen van artikelen 2, 34, 36, 37, 40, 41 der wet van 15 juni 1935, op het gebruik der talen in gerechtszaken, werden nageleefd;

Om deze redenen:

Wij, M. Croonen, Voorzitter der Rechtbank van Eerste Aanleg te Mechelen, dienstdoende van Koophandelsrechtbank, zetelende in kortgeding, bijgestaan door de griffier L. Van Hemelryck, gezien de hoogdringendheid en beslissende ten voorlopige titel, alle rechten van partijen ten gronde vrijwarende, verklaren Ons bevoegd en benoemen in hoedanigheid van deskundige de Heer J. S., met zending in een met redenen omkleed en onder eed bevestigd verslag, de door de verweerster uitgevoerde werken te bezichtigen en te beschrijven, te zeggen welke gebreken de gebouwde silos vertonen, deze gebreken te beschrijven, de noodzakelijke herstellingswerken te beschrijven en te beramen, alsook de duur van deze herstellingswerken; verder te antwoorden op alle nuttige en ter zake dienende vragen;

Kosten voorbehouden, behalve deze van stelling van pleitbezorger, die ten laste blijven van de eiseres.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OOSTENDE

28 mei 1959.

Voorzitter: M. Deswaef.

Rechters: M.M. Vandendriessche en Rabaey.

Advocaten: Mrs. Heymans en Rommel.

Aansprakelijkheid van de kapitein van een vissersvaartuig. — Verplichting om voorzorgen te nemen om buiten de territoriale wateren van een ander land te blijven. — Aansprakelijkheid zowel gesteund op de artikelen 58 en 67, II° boek W.v.K. als op het tussen hem en de reder bestaand contract van lastgeving.

Is als een fout van de kapitein van een vissersvaartuig, dat vissend in de territoriale wateren van een ander land wordt aangetroffen, aan te merken het feit van te dicht deze wateren te zijn genaderd, wetende dat aan boord niet de vereiste instrumenten aanwezig waren om de positie van het schip te bepalen en om dit met zekerheid buiten de bedoelde wateren te houden.

Voor de gevolgen van deze fout, die als licht te beschouwen is, is de kapitein tegenover de reder aansprakelijk.

De kapitein staat krachtens artikel 58, boek II W.v.K. in voor zijn fouten, zelfs van lichte aard, terwijl hij zich krachtens artikel 67 van hetzelfde boek van deze verantwoordelijkheid slechts kan bevrijden door het bewijs te leveren van aan overmacht te wijten hindernissen.

Er bestaat geen aanleiding enig onderscheid te maken tussen de kapitein van een koopvaardijship en die van een vissersvaartuig; de tekst van artikel 58 is immers in de meest algemene bewoordingen geformuleerd.

Zelfs zonder de uitdrukkelijke bepaling van voor-

noemd artikel 58 zou de kapitein, die door een contract van lastgeving met de reder verbonden is, verantwoordelijk zijn. De lasthebber en vooral de professionele lasthebber staat immers in voor zijn lichte fouten.

Verhaeghe t/ Coulier.

Verhaeghe Jan, reder, wonende en gehuisvest te Oostende, Thomas Van Loostraat, 51, ingeschreven in het handelsregister van Oostende onder nr 1260, verschijnende door Mr Heymans, drager der stukken,

c/

Coulier Roger, zeekapitein, wonende en gehuisvest te Oostende, Gerststraat 38, verschijnende door Mr Rommel, drager der stukken.

Herzien het voorgaande in deze zaak en nl. het vonnis van deze rechtbank dd. 8 juli 1954 en het arrest van het Hof van Beroep te Gent dd. 4 juni 1957, beslissende over de bevoegdheid;

Overwegende dat de stelling van de verweerder erop neerkomt te zeggen dat het vooralsnog niet bewezen is dat hij in de Engelse territoriale wateren heeft gevist en dat, zelfs moest dit wel het geval zijn, er geen zware of opzettelijke fout ten laste van hem zou bestaan, doch een lichte onvoorzichtigheid die zijn verantwoordelijkheid niet zou in het gedrang brengen; dat reders niet de gewoonte hebben hun schippers aansprakelijk te stellen voor hun fouten en dat de regels geldende tegenover de kapiteins van de koopvaardij, niet toepasselijk zouden zijn op de schippers van vistreilers;

Overwegende dat volgende gegevens vaststaan:

op 16 februari 1953 werd het vissersvaartuig O.292 Malwal, waarvan eiser de eigenaar is, dicht bij de Engelse kust door een Engels visserijwachtschip gepraaid, terwijl de O.292 vissende was; het was 's avonds en de O.292 had niet de reglementaire lichten van een vissend vaartuig. Vóór een Engelse rechtbank werd verweerder beboet tot 30 £, terwijl vistuig, vangst en lichten in beslag genomen werden en door de reder dienden teruggekocht;

Volgens een schrijven van « The Don Fishing Co Ltd » dd. 20 februari 1953 zou de schipper vóór de Engelse rechtbank schuld erkend hebben; (« Your skipper pleaded guilty... »);

Overwegende dat dit geval naderhand werd onderzocht door de Onderzoeksraad voor de Zeevaart en deze, bij uitspraak van 24 juni 1954 tegenover de verweerder een vermaning uitsprak, twee fouten weerhoudend ten laste van de schipper, nl.:

1) onregelmatig voeren van navigatielichten; alhoewel het vaartuig vissend was, voerde het de navigatielichten van een niet-vissend doch varend schip;

2) de onvoorzichtigheid te hebben begaan, zich al vissend te dicht bij de grens van de Britse territoriale wateren te hebben begeven, wel wetende dat hij over de nodige instrumenten en middelen niet beschikte om met zekerheid zijn vaartuig buiten de territoriale wateren te houden;

Overwegende dat, indien het uit deze feitelijke gegevens niet voldoende bewezen is dat verweerder wetens en willens in de Engelse territoriale wateren zou hebben gevist, dit nochtans niet uitsluit dat hij ontegensprekelijk een zekere fout heeft bedreven;

Dat het schip dat hij bestuurde, en verplicht is te besturen met al de kennis en de zeemanschap waarover hij beschikt, niet voorzien zijnde van uiterst preciese instrumenten om op enkele honderden meter de stand van het vaartuig te kunnen bepalen, het voor

verweerder des te onvoorzichtiger voorkwam zich zo dicht bij de Engelse kust te wagen;

Dat de fout van de verweerder dienaangaande als bewezen voorkomt o.m. door het vonnis van de Onderzoeksraad voor de Zeevaart, die steeds nauwkeurig en met kennis van zaken elke beroepsfout navorst;

Overwegende dat te onderzoeken valt of de verweerder tegenover de eigenaar van het schip aansprakelijk is voor deze fout, die als licht te aanzien is;

Overwegende dat de functie van kapitein er één is « sui generis » doch men het eens is om aan te nemen dat het kontrakt dat hem bindt met de eigenaar of rederij een kontrakt van lastgeving is (volgens Ripert, Précis de dr. marit. 1949, p. 77 is hij een « mandataire commercial » van de rederij);

Overwegende dat de verantwoordelijkheid van de kapitein voorzien wordt in artikel 58, boek II, van het wetboek van koophandel, waarin uitdrukkelijk bepaald wordt dat hij instaat voor zijn fouten, zelfs van lichte aard, begaan in de uitoefening van zijn bediening; dat artikel 67 zelfs voorziet dat zijn verantwoordelijkheid slechts ophoudt door bewijs van aan overmacht te wijten hindernissen; dat een deel van de rechtsleer daaruit besluit dat — telkens wanneer de zeeëxpeditie niet goed verloopt — de kapitein wordt vermoed een fout te hebben gepleegd die de oorzaak van de schade is en het aan hem is door bewijs van overmacht dit vermoeden af te wentelen; (cf Hennebicq, Dr. Mar. Comm. I, nr 254);

Dat in elk geval ter zake minstens een lichte fout ten laste van verweerder bewezen is en dit voldoende is om zijn verantwoordelijkheid ter sprake te brengen tegenover de eigenaar, die beschikt over een actio mandati; (cf Smeesters & Winkelmolen, Dr. Mar. et Fluv., t. I, nr 213);

Overwegende dat het van geen belang is een onderscheid te maken tussen de kapitein van een koopvaardischip en die van een visserstreiler: de tekst van artikel 58 is trouwens speciaal in algemene bewoordingen opgevat en vermeldt uitdrukkelijk « elke kapitein, gezagvoerder of schipper » belast met het bestuur van « een schip of een ander vaartuig »;

Overwegende dat — zelfs zonder de uitdrukkelijke tekst van artikel 58 — de verweerder als lasthebber van de eiser, dezelfde aansprakelijkheid zou oplopen op basis van het contract van lastgeving, alwaar de lasthebber eveneens instaat voor zijn lichte fouten, des te meer indien hij een professionele lasthebber is; (cf De Page, t. V, nr 405);

Overwegende dat het argument, alsof de eigenaars van vissersvaartuigen niet de gewoonte zouden hebben hun schippers voor hun fouten ter verantwoording te roepen, geen afbreuk kan doen aan de wettelijke regelen dienaangaande;

Overwegende dat verder het oorzakelijk verband tussen de fout van verweerder en de schade door eiser ondergaan, als bewezen voorkomt, evenals het beloop van deze schade.

Om deze redenen:

De Rechtbank, vonnissende tegensprekelijk, toepassing gedaan van artikel 2 uit de taalwet van 15 juni 1935: veroordeelt verweerder tot betaling van 45.839 frank, met de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-teenstaande hoger beroep en zonder borg.

NOOT: Het in deze zaak door het Hof van Beroep te Gent gewezen arrest is verschenen in het R.W., 1957/58, 610 v., waarin als datum 20 juni 1957 is vermeld.

**RECHTBANK VAN KOOPHANDEL
TE SINT-NIKLAAS**

1e Kamer. — 3 juni 1958.

Voorzitter : M. Dirickx.

Rechters : M.M. Maes en Neirinckx.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs. Melis en Peereboom (Brussel).

De verbintenis om niet een bepaalde handel te drijven kan slechts geldig worden aanvaard voor een beperkte duur.

De vrijheid van handel verzet er zich tegen, dat iemand voor altijd afstand zou doen van het recht een bepaalde handel te drijven.

De koper van adressen van cliënteel mag niet worden vermoed voor altijd te hebben willen afzien van het recht het voorwerp van zijn werkzaamheden te veranderen om zijn handel tot nieuwe artikelen uit te breiden.

P.V.B.A. Verenigde Manufacturenfabrikanten
t/ N.V. Succes Verenigde Manufacturenfabrieken Cole.

Overwegende dat de firma Cole in 1957 uitsluitend textielartikelen verkocht ;

dat de N.V. Succes alleen handel dreef in huishoudartikelen, vooral in porceleinserviezen ;

Overwegende dat de firma Cole op 12 en op 25 april 1957 aan de n.v. Succes adressen verkocht voor een bedrag van 184.606 frank, waarop de n.v. Succes nog 84.606 frank verschuldigd is ;

Overwegende dat de firma Cole bovendien 10.000 van haar adressen ruilde tegen 10.000 adressen van de firma n.v. Succes ;

Overwegende dat de vordering sub n° 5991 (Cole t/ Succes) er in hoofddorde toe strekt de n.v. Succes te horen verwijzen tot betaling van 84.606 frank als saldo van de prijs van de gekochte adressen ;

dat de vordering sub n° 6244 (Succes t/ Cole) er toe strekt te horen zeggen dat de firma Cole een contractuele of alleszins een quasi-delictuele fout heeft begaan met de geruilde adressen, die zij van de n.v. Succes ontving, te gebruiken voor haar publiciteit betreffende een bij haar onlangs geopend departement van huishoudartikelen en porceleinserviezen dat aan de producten van de n.v. Succes concurrentie doet ;

Overwegende dat beide vorderingen verknocht zijn en dienen samengevoegd te worden ;

I. In de zaak n° 5991.

Overwegende dat de n.v. Succes ten onrechte tegen de vordering van de firma Cole opwerpt dat deze laatste haar ondegelijke adressen zou verkocht hebben ;

Overwegende dat de overeenkomst « geselectioneerde » adressen beoogde (brief Cole, 28 mei 1957) « van (de) normaal klinentele » van de verkoopster (brief n.v. Succes, 25 november 1957) ;

Overwegende dat de n.v. Succes in pleittermen heeft bekend dat zij er zich niet aan verwachtte dat ieder van de verkochte adressen het voorwerp zou gemaakt hebben van een individuele controle van haar juistheid op het ogenblik van de verkoop ;

Overwegende dat dergelijke controle praktisch alleen kan geschieden door raadpleging van de registers van de officiële bevolkingsdiensten ;

dat de kosten van die controle door zich zelf in vele gemeenten bijna even hoog zouden belopen als de prijs voor ieder adres tussen partijen bedongen ;

Overwegende dat de n.v. Succes trouwens bekend dat zij zelve dergelijke controle niet uitgeoefend heeft wat betreft de door haar geruilde adressen ;

Overwegende dat het uit de debatten blijkt dat beide partijen een lijst bijhouden van de klanten die bij hen hebben gekocht en aan wie zij periodisch, doch niet noodzakelijk, elke maand, prospectussen toezenden ;

dat uit die lijsten worden geschrapt of verwijderd, namen van de klanten die blijken slecht te hebben betaald en de namen van de klanten die blijken overleden te zijn of van adres veranderd te hebben, voor zover de leverancier dit verneemt door de terugkeer van de prospectussen die hij aan voormelde klanten zendt ;

Overwegende dat wat door de firma Cole aan de n.v. Succes verkocht werd, alleen dergelijke adressen zijn ;

Overwegende dat de firma Cole derhalve niet moet instaan ;

1) voor een adres dat onbruikbaar geworden is door het overlijden of adresverandering van de bestemming, wanneer die gebeurtenissen zich hebben voorgedaan sedert de laatste maal dat een prospectus op voormeld adres werd toegezonden ;

2) a fortiori voor de adressen die onbruikbaar geworden zijn door overlijdens of adresveranderingen die gebeurd zijn sedert de levering van de adressen, — vooral wanneer de n.v. Succes een aanzienlijke tijd heeft gewacht vooraleer de adressen te gebruiken ;

3) voor het feit dat de klanten waarvan de firma Cole het adres verkocht, zich bij de n.v. Succes als slechte betalers zouden gedragen, indien gezegde klanten bij de firma Cole steeds regelmatig hebben betaald ;

Overwegende dat de koper van adressen, in de voorwaarden zoals hierboven aangestipt, op zich het risico neemt dat een zeker aantal adressen onbruikbaar geworden zijn op het ogenblik dat hij ze aankoopt ;

Overwegende dat, mocht hij dit risico niet op zich genomen hebben, het voor hem eenvoudig ware geweest te bedingen dat elk teruggekeerd adres zou aanleiding geven tot ristorno van de prijs ;

Overwegende dat, in de ontstentenis van dergelijk akkoord, de koper alleen recht heeft op de terugbetaling van de prijs van degene onder de gekochte adressen waarvan hij zou bewijzen dat zij aan de overeengekomen voorwaarden niet beantwoorden ;

Overwegende dat het feit dat de prijs van de adressen per stuk werd gemaakt, hieraan niets verandert ; dat de wijze van vaststelling van de prijs (b.v. 50.000 frank voor 10.000 adressen of 10.000 × 5 frank voor 10.000 adressen) zonder invloed is, alleszins in de omstandigheden van de zaak, op de natuur van de verkochte zaak, op de hoedanigheden die zij moet vertonen of op de voorwaarden waarin zij werd verkocht ;

Overwegende dat de n.v. Succes niet bewijst en zelfs geen begin van bewijs levert, dat de door haar gekochte adressen aan voormelde vereisten niet beantwoordden ;

Overwegende dat zij alleen gewag maakt van een reeks « retours », waaromtrent zij niet nagegaan heeft of het overlijden of adresverandering van de bestemming dateert van vóór of na de laatste verzending door de firma Cole van haar eigen prospectussen ;

Overwegende dat de enige proef die desaangaande werd gemaakt — namelijk de controle van de retours betreffende cliënten gevestigd te Sint-Niklaas — uitwijst dat op twaalf retours alleen drie adressen gewijzigd waren vóór de verkoop ;

dat zelfs wat gezegde drie adressen betreft, de n.v. Succes niet afstrijdt dat het jonggehuwden betreft waarvan de ouders op het oud adres zijn blijven wonen ;

dat het derhalve best mogelijk is dat de laatste prospectussen door de firma Cole op gezegde adressen verzonden, niet terugkwamen omdat de verandering door de belanghebbende clienten aan de post nog niet aangegeven was ;

Overwegende dat de n.v. Succes de aanvraag van 2.584 frank ten titel van intresten, niet heeft betwist ; II. *In de zaak n° 6244.*

Overwegende dat wanneer partijen 10.000 adressen geruild hebben, die zij aangaven als die van hun clienten, zij klaarblijkend het inzicht hadden dat de andere partij gezegde adressen alleen zou gebruiken voor haar eigen artikelen, — en niet om tegen de wederpartij concurrentie te voeren in het artikel van die wederpartij ;

dat het dus, in principe, een contractuele fout was van de firma Cole, de adressen die zij van de n.v. Succes in ruil ontving, te gebruiken om er prospectussen naar toe te zenden betreffende artikelen die met de producten van de n.v. Succes concurreren ;

Overwegende dat de impliciete verbintenis van de firma Cole nochtans alleen geldig kon aangegaan worden voor een beperkte duur ;

dat de vrijheid van de handel zich er inderdaad tegen verzet dat iemand zich voor altijd het recht zou ontzeggen een bepaalde handel te drijven ;

dat de koper van adressen, in de voorwaarden zoals die van onderhavig geschil, niet mag vermoed worden zich voor altijd het recht te hebben willen ontzeggen het voorwerp van zijn werkzaamheid te veranderen en zijn handel tot nieuwe artikelen uit te breiden ;

dat dit nochtans praktisch het gevolg zou zijn van de aankoop van talrijke adressen, indien de koper zich daartoe voor goed moest onthouden gezegde clienten aan te spreken in verband met nieuwe activiteitsgebieden ;

Overwegende dat het principe van de vrijheid van de handel met het inzicht van de verkoper van adressen — die klaarblijkend de koper van gezegde adressen niet heeft willen bewapenen om aan zijn eigen zaak concurrentie te doen — kan verenigd worden ;

dat het daartoe volstaat te beschouwen dat de koper zelf met de tijd een lijst had kunnen opmaken zonder de hulp van de n.v. Succes en zich dan vrijelijk tot die clienten had kunnen wenden ;

dat partijen akkoord gaan dat het fluctuerend karakter van de clientele maakt dat de lijsten, zoals de litigieuze, steeds moeten bijgehouden worden om de kosten te lonen van het verzenden van de prospectussen ;

dat die lijsten slechts volwaardig blijven voor een geringe tijd ;

Overwegende dat de koper van adressen, na het verstrijken van die tijd terug zijn vrijheid neemt ten aanzien van de adressen van de verouderde lijst (vergelijk met het geval van de overlater van een handelszaak die terug een soortgelijke zaak mag vestigen wanneer de overnemer de tijd heeft gehad de clientele van de afgestane zaak aan zich te hechten) ;

Overwegende dat de firma Cole die termijn niet heeft geëerbiedigd, vermits zij reeds in de eerste maanden van 1958 de adressen die zij van de n.v. Succes in november 1957 of kort te voren had ontvangen, tot concurrentiële doeleinden gebruikte ;

Overwegende dat de schade daardoor aan de n.v. Succes berokkend des te wezenlijker is, dat het misbruik gebeurde toen de adressenlijst nog volwaardig was ;

Overwegende dat gezegde schade ex aequo et bono mag geschat worden op

VREDEGERECHT TE BERINGEN

10 januari 1958.

Vrederechter : M. Fr. Vranken.

Advocaten : Mrs. M. Van Coppenholle en Fr. Geyskens.

Aanrijding tussen wielrijders op rijwielpad. — Burgerlijke verantwoordelijkheid van de ouders. — Betekenis van het woord «inwonend» in artikel 1384 B.W. — Geen persoonlijke verantwoordelijkheid van de vader, die niet aan zijn plicht van bewaking en behoorlijke opvoeding tekort gekomen is.

1. *Het schrikken van een wielrijdster voor een mogelijke aanrijding met een auto, volstaat niet om te doen aannemen dat zij niet verantwoordelijk zou zijn voor de aanrijding, die zich ten gevolge van een zwenking naar links, tijdens het kruisen op het rijwielpad van een andere wielrijder, heeft voorgedaan.*
2. *Een minderjarige, die volgens het proces-verbaal en ook volgens haar identiteitsbewijs bij haar ouders woonachtig is doch gedurende de week bij een werkgever verblijft, moet ten minste gedurende het week-einde en zolang ze niet opnieuw haar intrek bij de werkgever genomen heeft als inwonend bij haar ouders beschouwd.*
3. *De vader is niet persoonlijk verantwoordelijk voor de schade veroorzaakt door een bij hen inwonende negentienjarige dochter, indien het bewezen is, dat hij, ware hij aanwezig geweest, het ongeval niet zou hebben kunnen beletten, — dat er in zijn hoofd geen gebrek aan toezicht bestaat en hij haar een behoorlijke opvoeding gegeven heeft.*

Er schuilt geen fout in het feit zelf een meisje van die leeftijd dat noch lichtzinnig van aard is, noch gekend als onvoorzichtig, onbezonnen of roekeloos, per rijwiel naar haar werk te laten vertrekken, vooral niet daar het artikel 11 van het Algemeen Verkeersreglement geen minimum leeftijd voor de bestuurders van rijwielen vaststelt.

Bosmans t./ Schaeken - Smeets.

Overwegende dat door het proces-verbaal nr 20, dd. 5 augustus 1957, van de veldwachter te Kermt, waarvan een afschrift door de eiser wordt neergelegd, alsook door de verklaringen van de partijen bewezen is dat de genaamde Schaeken, Maria, minderjarige dochter van de verweerder, de 5e augustus j.l., als bestuurster van een rijwiel, te Kermt op het verplichtend rijwielpad van de baan Hasselt - Herk-de-Stad, de eiser Bosmans, die een bromfiets bestuurder en uit tegenovergestelde richting kwam, heeft aangereden op het ogenblik dat ze hem wilde kruisen ;

Overwegende dat Schaeken, Maria, bij haar onder-vraging door de veldwachter, verklaard heeft dat, gekomen te Kermt-Dorp, een auto die eveneens als zij uit de richting van Kuringen kwam, gans links van de rijbaan en vast naast haar reed ; dat zij hieraan letterlijk heeft toegevoegd : « ik schrok en zwenkte naar links en ben plots op een bromfiets gereden welke ik niet bemerkte had » ;

Overwegende dat de uitleg, door Schaeken zelf van het ongeval gegeven, aantoonde dat zij een fout begaan heeft en voor de aan Bosmans toegebrachte schade verantwoordelijk is ; dat zij verplicht was, in plaats van plots naar links te zwenken, ofwel links genoeg ruimte te laten opdat Bosmans ongehinderd zou kunnen doorgaan, ofwel ten minste te stoppen om een ongeval te voorkomen ;

dat Schaeken, Maria ten onrechte opwerpt een ontwijkingsmanoeuvre te hebben moeten uitvoeren, vermits het niet bewezen is en zij ook nooit beweerd heeft, dat de autobestuurder die haar voorbijstak, haar zou aangereken hebben of dat hij met zijn voertuig op het rijwielpad zou geweest zijn; dat het schrikken alleen voor een mogelijke aanrijding niet volstaat om te doen aannemen, dat niet zij, maar een derde voor het ongeval aansprakelijk is, te meer daar er zelfs geen enkel vermoeden is, dat die derde het verkeer op het rijwielpad gehinderd heeft;

Overwegende dat de verweerder ontkent burgerlijk verantwoordelijk te zijn voor zijn dochter, die op de datum van de feiten bijna 19 jaar oud was en haar rijwiel gebruikte om zich terug naar haar werk te begeven te Diest, waar ze als dienstmeisje een betrekking heeft;

Overwegende dat ingevolge artikel 1384 B.W. de vader verantwoordelijk is voor de schade veroorzaakt door een minderjarig kind dat bij hem inwoont, behalve wanneer hij bewijst dat hij de daad, die tot de verantwoordelijkheid aanleiding geeft, niet heeft kunnen beletten;

Overwegende dat de verweerder in dit verband doet gelden :

- 1) dat zijn dochter niet meer bij hem inwoont,
- 2) dat hij het ongeval niet heeft kunnen beletten;

Overwegende, wat het eerste punt betreft, dat zowel volgens het proces-verbaal als volgens het identiteitsbewijs de dochter van de verweerder woonachtig was te Zolder bij haar ouders; dat zij weliswaar, volgens de verweerder, gedurende de werkdagen bij haar werkgever verbleef en slechts op zon- en feestdagen en gedurende het week-einde naar huis kwam, maar dat hieruit niet mag afgeleid worden dat zij ten minste op die dagen en dus ook op de dag van het ongeval niet als een bij hem inwonende kind moet beschouwd worden; dat het ophouden van de inwoning in dit geval slechts van tijdelijke aard is en slechts bestond vanaf het ogenblik dat de dochter opnieuw haar intrek nam bij haar werkgever (vgl. Rép. Prat., V° Responsabilité, nr. 605);

Overwegende dat echter de verweerder, als vader, niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van het ongeval;

dat enerzijds de zwenking naar links, door zijn dochter uitgevoerd, zo plots geweest is dat, ware hij zelf aanwezig geweest, hij dit niet zou hebben kunnen beletten; dat het bewijs hiervan geleverd wordt door de niet betwiste en boven reeds aangehaalde omstandigheden van het ongeval;

dat anderzijds ook niet kan beweerd worden, dat er in hoofde van de verweerder een gebrek aan toezicht bestaat heeft of dat hij geen behoorlijke opvoeding aan zijn dochter zou gegeven hebben, zodat hij op dit punt een fout zou begaan hebben, die zijn verantwoordelijkheid voor gevolg heeft;

dat in dit verband kan worden vermeld dat, volgens een bewijs afgeleverd de 27e december jl. door de politie-commissaris te Zolder, verweerders' dochter geen enkele veroordeling heeft opgelopen en van goed zedelijk gedrag is en dat, volgens een getuigschrift van de burgemeester, de verweerder zelf onberispelijk voor de opvoeding van zijn kinderen heeft gezorgd en de algemene achting van de bevolking geniet; dat die stukken aan de eiser werden medegedeeld en hun inhoud van tegenzijde niet betwist werd;

dat er geen fout schuilt in het feit zelf een meisje, dat bijna negentien jaar oud is, per rijwiel naar haar werk te laten vertrekken, vooral niet daar het artikel 11 van het Algemeen Verkeersreglement geen mini-

mum leeftijd voor de bestuurders van rijwielen vaststelt en zelfs het gebruik van rijwielen met hulpmotor toelaat vanaf de leeftijd van zestien jaar (vgl. De Page, T. 11, nr. 974, blz. 931 en 932, noot 2; Rechtbank Brussel, 24 mei 1943, Pas. 1947, III, 12; — Rép. Prat., V° Responsabilité, nr. 684);

dat er ten slotte van een gebrek aan toezicht alleen sprake zou kunnen geweest zijn, indien het meisje lichtzinnig van aard ware geweest of gekend om haar onvoorzichtigheid, onbezonnenheid of roekeloosheid bij het besturen van haar rijwiel, hetgeen echter niet het geval is; dat de zwenking die verweerders' dochter met haar rijwiel heeft uitgevoerd niet aan dergelijke gemoedstoestanden of karaktereigenschappen dient toegeschreven, vermits ze haar natuurlijke uitleg vindt in het vaststaande feit dat zij een gevaar, al zij het ook een louter denkbeeldig gevaar, heeft willen vermijden;

dat de daad gesteld door de minderjarige dochter van de verweerder, van welk standpunt men ze ook beschouwt, niet als een tekortkoming aan de bewakingsplicht of als een gevolg van slechte opvoeding in hoofde van de vader kan beschouwd worden;

dat deze derhalve niet persoonlijk verantwoordelijk is voor die daad;

Overwegende, wat betreft het bedrag der geëiste schadevergoeding dat, aan de hand van de neergelegde stukken, de schade door de eiser ondergaan als volgt moet beraamd worden :

- kosten van herstelling - factuur Roosen : F. 1.758,—
- dokterskosten : F. 200,—
- loonverlies, 25 uren aan F. 22,40, volgens getuigschrift van de werkgever en het geneeskundig attest : F. 1.008,—
- morele schade, pijn en smart, ex aequo et bono geschat op : F. 500,—

Samen : F. 3.466,—

dat de schade voor het overige niet bewezen is;

Om deze redenen :

Op tegenspraak en in eerste aanleg beslissend,
Alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpend,
Verklaren de eis ontvankelijk doch slechts gedeeltelijk gegrond,

Veroordelen de verweerder Schaeken, Jozef, voornoemd, aan de eiser ten titel van schadevergoeding te betalen de som van F. 3.466;

Veroordelen hem bovendien tot de gerechtelijke intresten en tot de kosten van het geding, deze kosten tot nog toe berekend op F. 272, de kosten van de registratie, de uitgifte, de betekening en de tenuitvoerlegging van het onderhavig vonnis niet inbegrepen;

Wijzen af de eis voor het overige en voor zover hij strekt tot het bekomen van de vergoedende intresten vanaf de 5 augustus 1957.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BIBLIOGRAPHIE

Dr. J. Smeyers, Ik schrijf zonder fouten, (4de uitg.).
— Antwerpen, Uitgeverij «De Vliet», 116 blz.
Prijs: 40 fr. (gebonden).

De nieuwe spelling brengt nog altijd duizenden landgenoten in verlegenheid. Elke poging, die door een ernstig taalkundige wordt aangewend, om hier meer licht te verspreiden, moeten we beslist aanmoedigen. Daarom verdient de bovengenoemde leidraad van Dr. J. Smeyers, «Ik schrijf zonder fouten», onze onverdeelde belangstelling.

De samensteller, ongetwijfeld een ervaren leraar, wijst de kronkel- en omwegen aan, waarop zovelen verdwalen. Op een klare en duidelijke wijze zet hij de moeilijkheden van de nieuwe spelling uiteen. Onophoudelijk blijft hij een betrouwbare gids. Overal heeft hij tevens het oog op de voorkeurspelling.

Zijn ophelderingen betreffende het geslacht en andere moeilijkheden verdienen de wakkere aandacht van alle lezers.

Al degenen, die deugdelijk Nederlands willen schrijven, mogen b.v. het lezen van deze punten niet overslaan: aaneenschrijven of niet, aanhaling en aanhalingstekens, adres, bezittelijke voornaamwoorden, der, dezer (Hierbij tekent de samensteller aan: Schrijf bij voorkeur *van de*, *van deze* i.p.v. der, dezer!), hebben en zijn (met belangwekkende toelichtingen), hen, hun of ze, hoeven of moeten, telwoorden (lees de voorbeelden nog maar eens na), verkorting van woorden (onderschat a.u.b. dit gedeelte niet).

Uit het hele werk blijkt het zonneklaar dat Dr. J. Smeyers ons wilde bedenken met allerhande inlichtingen op het gebied van de jongste spelregels. Hij onthield ons echter geen gegevens betreffende het zuiver taalgebruik. Deze zijn jammer genoeg heel schaars. Wat hij ons hier en daar en verder op twee en een halve bladzijde aanbiedt, is zeer lezenswaardig.

Bij het doorbladeren van dit handboekje stipten we aan: ...koer (binnenplaats), blz. 19; ik ben overlast met werk, blz. 114. Het dialectisme koer verdient geen aanbeveling. Wij vervangen dat woord, waar het past, door [binnenplaats], achterplaats of speelplaats. Wij gebruiken: *overladen met* (werk enz.) — (R. Talpaert en P. Buyse, *Verzorgde Schrijftaal*, blz. 165); *overladen*, 2. te veel werk opgeven (Koenen); *overladen met werk* (Dr. H. Jansonius, *Groot Nederlands-Engels woordenboek*).

Ik schrijf zonder fouten heeft ongetwijfeld de voortreffelijke hoedanigheden van Noordnederlandse handleidingen voor de nieuwe spelling. Ik denk o.m. aan dat werkje van G. J. van der Keuken (*De Nieuwe Spelling*).

Het werk, waarvan de inhoud daarenboven zorgvuldig is geclassificeerd, mogen we op onze schrijftafel leggen. Het zal bij Vlamingen eindelijk een einde maken aan hun spellingwee.

Onberispelijk spreken en keurig schrijven dienen de kenmerken te zijn van vooruitstrevende en beschaafde Vlamingen.

Bij Dr. J. Smeyers zal menig een althans zeer veel kunnen bijleren.

Daarom beschouwen we de uitgave *Ik schrijf zonder fouten* als een goede en nuttige leidraad bij de studie van de nieuwe spelling.

Albert Blontrock.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Gemeenterecht, jrg. 1959 - nr. 11:

Belastingen. — Burgerlijke stand. — Goederen. — Lijkenvervoer. — Onderwijzend personeel. — Openbare onderstand. — Personeel. — Raad. — Secretaris. — Wegen. — Benoemingen. — Bezoldigingen. — Burgemeester. — Burgerlijke stand. — Eretekens. — Goederen.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1959 - nr. 42:

C.W. De Vries, Organisatie en functie van het maatschappelijk werk als dienst van overheid en van maatschappij. — P.L.E. Van Der Maessen De Sombreff, De garantieplicht van hem die als gevolmachtigde handelt in het Ontwerp B.W. — J.M. Van Bemmelen, Verbetering. — W. H. Ariën, Toepassing van vreemd recht. — J. H. Smeets, Televisie in de Rechtszaal? — M. V. Polak, Twee belangrijke arresten van het Canadese hooggerechtshof op het stuk der burgerlijke vrijheid.

Arbitrale Rechtspraak, jrg. 1959 - nr. 467:

Rechtspraak.

Ars Aequi, jrg. 1959 - nr. 2:

De aanspraken van de belanghebbenden na het overlijden van een passagier tengevolge van een vliegtuigongeval, Werkcollege Luchtrecht te Utrecht.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jrg. 1959 - nr. 4608:

P. W. Kamphuisen, De kantharos van Stevensweert (II). — S. Klein, «Het genieten van voordelen» in de zin van het Besluit I.B.1941. — H. Drion, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Verbintenissenrecht (IV).

Journal des Tribunaux, jrg. 1959 - nr. 4256:

A. Triné, Réflexions sur les sources du droit social.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités, jrg. 1959 - nr. 9:

Rechtspraak.

Recueil Dalloz, jrg. 1959 - nr. 40:

P. Mimin, La présomption d'illégitimité tirée de l'art. 315 du code civil doit-elle demeurer irréfragable?

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"